

ORSZÁGOS HIRLAP

Előfizetési árak:
Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, negyed évre 3 frt 60 kr.
Egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 6 kr.

Főszerkesztő
MIKSZÁTH KÁLMÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII. kerület, József-körút 65. szám.
Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnepnap után is.

II. év.

Budapest, 1898, kedd, szeptember 13-án.

252. szám.

Memento.

Nézi a tudomány a pápaszemével és csodálkozik: „Mekkora seb és mégis járt tudott vele!” Nézi a szeretet a szívével és ő is csodálkozik: „Mennyi hegyesebb tör járta át s ez a legkisebbik ölte meg!” Igy tetszik csodának életében, halálában.

És leperegnek az órák s mi csak borongunk a ravatalánál néma csodálattal.

Ilk is ez hozzánk, akik életében sem okoskodtunk, csak szeretünk. De a nagy világ tekintete elszűhan a királyasszony sebe fölött s döbbenéssel látja meg az emberiség sebeit. Mintha az a tör a genfi tó partján az egész emberiség szívét járta volna át. És mialatt idehaza erősödik a siralom, odakünn már megindul a nagy tetemre-hívás. Kie volt a tör? Ki ragadta fel? És mit akart?

Végigmorajlik a válasz a világon. Az anarchia. Az a förtelmes féreg, akinek karját a Herosztratesz örült hiúsága mozgatta, maga is ezt a szót sivitja. Akiknek valaha az anarchia rombolva nyult a kincseibe, ráismernek a titokzatos kézre. A logika, mely az örültségben is meg-

látja a rendszert, szintén csak az anarchiára tud gondolni. A tetemre-hívás tehát gyorsan megy. Az anarchiának csak árnya mutatkozik s az emberiség sebéből kibugyog a vér. S akkor hiába szól közbe a kétség, hogy még az anarchia sem dolgozhatik ilyen esztelenül; hiába mondja, hogy az anarchia a hatalmasokat akarja megremegtetni, nem a jókat és a szenvedőket; hiába érzi, hogy az a genfi bestia csak értelmetlen tanítvány, akinek mindegy volt, akárkinek vérével írja föl nevét az emlékezet táblájára. Az igazság az, hogy az anarchia mindig a leggyöngébb és legörültebb tanítványaival dolgozik. Mint a Rampszenit kincses háznak tolvaja, az anarchia is viaszkezzel nyul keresztül a kincsesház nyílásán. Ha le is találja vágni a Rampszenitkardja, csak a viaszkezet vágta le. A tolvaj, az anarchia, mindig sértetlenül fut-hat el.

Az anarchia! A nagy világ ráismer mert s míg a holt királyi asszony fölött összecsap népének siránia, odakünn már átokká erősödik az emberiség elkésereése. De még egy kicsit tehetetlenül. Mert hiúságos remény, hogy tüzzel-vassal lehetné kipusztítani az anarchiát. Eddig sem

dédelgették s ha közelébe férközhettek volna, régen nincs már anarchia. De nem férköztek közelébe. Persze, ha detektívek volnának, akiket minden gyermek ismer. Az anarchisták azonban tudnak titkot tartani és a tett propagandájának embere, mint a francia színműrő, csak a premiére sikere után lep-lezi le magát. Akkor henczeg, amikor már jól végezte a dolgát és nem törődik az étellel. Mint ez a genfi bestia is. Maga az anarchia azonban nem jár csöngettyűvel az utcán és döresség volna hinni, hogy akár lépvesszővel, akár tüzzel és vassal ki lehet pusztítani. Hogy most a világ minden tájékáról felmorajlik az átok és kéréletlen hajszára szól a sürgetés: ez csak a rémületet jelzi, mely az egész világot hatalmába fogta. De ez nem támadás, még csak nem is a kezdete.

Am forr és kavargó a népek sokasága. Mi fog a nagy kavargásból kibontakozni, az még nem egészen bizonyos. Lehet, hogy valami okos támadás, lehet, hogy még okosabb védekezés. Mert nehéz azt kifürkészni, hogy a népek rengetegében melyik bokor mögött rejtőznek az utálatos bestiák s ezt az erdőt nem lehet a zsványokra rágyújtani.

A királyné mint feleség.

Írta: Mikszáth Kálmán.

Sok mindenfélét írnak a magyar lapok a királynéről: hogy évtizedek óta elvonult nemcsak a politikától, de minden szerepléstől, még az udvar apró-cseprő dolgai, kellemes történetkái, filigrán, pókhálószerű intrikái se érdekelték — pedig ez a királyné revierje — ők itt és így szövik a történelem vásznát.

Minden előkerül most. Egy kosár anekdota. A mi hájos csecsebecséink, melyek mind azt bizonyítják, hogy egyszerű volt és jó és hogy szeretett minket. Elmesélik barangolási kedvét, gyalogos kirándulásait lakatlan erdőségekben, hogy mennyire szerette a természetet és mennyire kerülte, szinte gyűlölte az embereket. De hát nem volt-e igaza? A finom lelkek előre sejtene. A természet nem bántotta, emberkez ölte meg.

Őnök nem pszichológusok, akik ezen csodálkoznak és nem értik a fájdal-

mas arányát, a máter dolorosát, a ki menekül vérző szívével, bánatos emlékeivel idegen tájakra, ujakra és mindig ujakra. A fák, ezek a jó barátok. De ezekből is csak az ujak. Az új fák nem emlékeztetnek semmire.

De csak tovább, csak egyre tovább. Egyik tájak sem az igazi. A fák nem lehetnek sehol annyi oxigént, hogy szabadon, boldogan lélegezhessék, a füveken nincs annyi harmat sehol, hogy a bánatot elmossa, a tenger nem morog olyan hangosan sehol, hogy szívének fájdalmas dobogását megtompítsa.

Új tájak többé nem elegendők. Apró czípői hiába taposták a hegyek agyagját, a tengerpartok homokját. Minden mil éuban az marad, aki volt. Több kell. Új nyelveket tanul, amiket soha se hallott. Görögül tanul. Fut, fut a királyné a saját énjé előtt.

De ebben a szörnyű lelki vergődésben is van egy szál, amit nem kíván el-ejteni, van egy fényugár, mely a régi, s

valódi életből átnyult abba a másikba, amit keresett, de nem bírta megtalálni: a hitvesi hűség, a gyöngédség királyi férje iránt. Ez átvette magát a rettenetes apathian — s nem egy példa csillan ki az átlátathatlan ködből, melybe kedélyvilágát burkolta, hogy csak látszólag nem érdekelte semmi a világi zajból, hogy félnék aggodással csüggött férjén és csodálatos női ösztönrel igyekezett elhárítani minden bánatot, ami őt érthette. Most a legutolsó napokban épen úgy, mint régebben.

Mikor a horvát czimersértés hozta háborgásba a magyar közvéleményt, Tisza, az akkori miniszterelnök és Szapáry Gyula, az akkori pénzügyminiszter, Bécsbe utaztak, hogy a királynak jelentést tegyenek s az elégtétel módját is megbeszéljék ő felségével. A kérdés igen kényes volt, mert a sértés nagy kaliberű — a magyar czimerre nem lehetett rámondani, hogy festett pléh, az országgyűlés minden pártja zugott — a szegény, jó Bedekovics szegyelte magát és mutatkozni se mert nyilvános

Ezt csak elszigetelni lehet s még inkább elkerülni. Talán majd óvatosabbak lesznek a nemzetek s aki nekik drága, nem engedik a veszedelmekkel népes erdők közelébe. Talán majd egyébbel is megpróbálják védeni a kincseiket, mint szeretettel. Mert a szeretet: fehé. Egy tör villama is áthatítja. De valamit tenni fognak; nem hiába riasztotta meg őket a genfi memento. Ott egy királyi asszony körül hiába terjeszkedett népeinek szeretete. Tör járta át a szívét, halott. A mi szeretetünk pedig nem tudta megvédelmezni.

Ma már virágok közt vetve az ágya. Nekünk már nem beszél, de a világnak most suttog egy mementót. Aki életében a miénk volt, halálát a világnak szánta...

A királyné halála.

Az a gyászlepel, amely a monarchia fölött sötétlik, ma már elborít egy világreszt. Amerre a táviró elvitte a megrendítő esemény híré, mindenütt a fájdalom láza fogta el a szíveket. Mint ahogy a vallás szentjeinek tisztelete nem szorítkozik egy ország földjére, úgy borulnak le egész Európában és túl az óceánon is a nagy királynő emlékének fényesége előtt.

És a szívek requiemjébe mint csatakiáltás ugry zug bele a magasztos népharag, amely Fiumében, Triesztben és Laibachban kitört az olaszok ellen. Luccheni honfirtásai mindentelé egy szörnyű erkölcsi lynch nyomasztó hatása alatt állnak, de a nép ühe nem egy helyütt eleven vért kíván a legnemesebb királynői szív körül megaludt vért. A szívek ökljoga ez, egy darab csudaszép középkori romantika, a kétségbeesés extázisának egy eszményi hajtása.

A lesújtott szíveknek százféle hangja és nyitvánulása van. Ime a mai nap eseményei:

Koporsóban.

Genf, szeptember 12.

A királyné abban a szobában fekszik a ravatalon, amelyik három nappal ezelőtt még a szalonja volt. A szoba feketén van díszítve.

helyen, az ebédjeit is szobájában ette az Angol királynő-nél, míg másrészt komplikálta az elégtételvés módját, hogy a Ház közjogi tudósai olyasmit okoskodtak ki a törvényből, hogy Horvátországban az állami épületeken a magyar ezimer használati joga nem egészen evidens. Akár úgy van, akár nem úgy van, de elégtétel mégis kellett.

A miniszterek tehát Bécsbe mentek és a Burgban folyt a tanácskozás a király elnöklése alatt. Jelen volt még a két miniszteren kívül Orczy Béla báró és egy negyedik miniszter, aki a részleteket nekem mindjárt akkor elbeszélte.

De e részletek hármilyen érdekesek legyenek is, nagyjában fölöslegesekek ebben a körletben, amelybe felhasználom. A lényeges csak az, hogy a királyt nagyon lehangolta a tanácskozás, mely kora délután kezdődött és benyult az esti órákba. Látható idegességgel ismételte:

— Igen kellemetlen ügy.

A miniszterelnöknek az volt az előterjesztése, hogy a magyar ezimer katonai pompával tétessék vissza az állami épületekre, a honnan leszárgatták.

A király a törvényhez ragaszkodott.

— Az nem lehet, ha nincs rá törvény.

— De a sértést mégis reparálni kell, az úgy nem maradhat — hangsúlyozták sorba a miniszterek, lefestrén újra és újra a magyar nemzet méltó fölháborodását.

Semmi jel, semmi embléma nem mutat arra, hogy egy császárné és királyné fekszik abban a szobában.

A szalonnak középső ablaka fehér selyemmel van szegélyezve. A szalonban áll az igénytelen koporsó érczavatalon. A ravatalon finom csipketerítő van. A holttest teljesen be van fődve. A terítő lábánál a következő szavak vannak kihimezve:

REPOS EN PAIX.
(Nyugodjék békeben.)

Ma megengedték néhány embernek, köztük a sajtó képviselőinek, hogy a ravatalt meglekintsek.

A királyné arca fehér lepellel van lefődve. Holnap leveszik ezt róla.

A királyné fekete selyemruhába van öltöztetve. Közében egy kis kereszt és olvasó.

Haja koronaalakban van felfésülve, mint ahogy mindig hordta a haját.

A holttest mindkét oldalán rózsák vannak a ravatalon.

A ravatal körül állandóan papok és apácák vannak, akik ájtatos imákat mondanak.

Ma igen nagy számban érkeztek a szebbnél-szebb koszorúk. Eddig a következők küldtek koszorút: Svájcz katona-egylete, a „Geneve” kapitánya. Van egy óriási koszoru, amelynek szalegján ez áll:

A genfi néptől;

egy másikon pedig ez:

A svájcz név nevében.

Ott van végül a Genfben lakó tiroli németek, a szövetségtagas,

Genf város koszorúja.

Azonkívül küldtek koszorukat még az összes hatalmagnak genfi képviselői.

A holttest hazaszállítása.

Bécs, szeptember 12.

Az udvari különvonat tegnap este indult el Genfbe, hogy Erzsébet királyné holttestét onnan hazaszállítsa. A kapuczinusok templomában levő császári sirböltöt ma kezdték díszíteni és máról fogva nem is bocsátják be a közönséget. Magát a templomot fekete posztóval borítják be. A királyné holttestét ideiglenesen a sirbölt előcsarnokában fogják fölállítani. A sirböltben eddig százhuszonhat koporsó van elhelyezve.

Szeptember 15-én este tíz órakor hozzák a halottat a szokásos szertartásokkal a pályaudvarról a Burgba. Pénteken és szombaton megengedik a közönségnek a ravatal meglekintését. Szombaton délután négy órakor lesz a temetés.

Bern, szeptember 12.

A szövetség kormánya elhatározta, hogy a királyné holttestének a pályaudvarra való ünnepélyes átszállításánál, ami kedden délután négy és fél órakor fog megtörténni, testilelileg jelen lesz. De Claparède, Svájcz bécsi követe, aki most itt van, részt vesz a szertartásban.

Készüldés a temetésre.

A királyné temetésén a magyar püspöki kar tagjai majdnem teljes számmal fognak megjelenni. A beszentelést Gruscha bécsi bíboros-érsek fogja végezni. Némely lapnak a hercegprimásnak részvételét illető fejtegetéseire vonatkozólag illelkes helyen arra figyelmeztetnek, hogy miután a temetés Bécsben fog végbemenni, az odaváló érsek van hivatva a beszentelést végezni, amittől csak akkor volna helye az eltérésnek, ha a bécsi érsek nem volna egyuttal bíbornok, mely esetben a rangban legidősebb bíbornokra kerülne a sor. Legutóbb, V. Ferdinand temetésén is úgy történt, hogy Rauscher bécsi bíboros-érsek végezte az egyházi szertartást, míg Simor hercegprimás bíbornok a papsággal együtt csak a gyászoló közönség körében foglalt helyet.

Bécs, szeptember 12.

Bécs város gyászja őszinte, szívből jövő. Az egész város csak a szomorú eseményről beszél. Az épületek gyászt öltöttek. Az utcákat ma lázasan díszítették föl fekete lobogókkal és draperiákkal.

A szomorú kép ugyszólván teljes már. A Kärntnerstrasse, a Kohlmarkt olyan, mintha csak fekete fátyollal volna bevonva.

A király sokáig habozott, végre teljesen kifáradva mondá:

— Am jó, tétessük fel katonai parádéval a magyar ezimert, de aztán azonnal le is kell venni. Így meglesz az elégtétel is és a törvény se szenved.

Tisza Kálmán jéghideg arca kigyult:

— Az nem lehet felséges uram. Ennyivel mi haza nem mehetünk.

— Hát mit kívánnak? — kérdé a király izgatottan.

— Az egyedül megfelelő, felség, és egyszerűságnak a legkevésbé, amit ebben az esetben kívánni lehet és kötelességünk is kívánni, hogy a ezimer tétessék fel katonai pompával és addig hagyassék ott, míg aztán a magyar országgyűlés később a maga határozatából levételi.

Az uralkodó nem oszította ezt a nézetet, mire Tisza és a többi miniszterek sorba kifejtették álláspontjukat, előadva egész körülményesen érveiket és lefestve élénk színekkel a helyzetet. De a király nem, nem. Tehát új oldalakat kezdtek kieszelni... A király szemlátomást kedvetlenebb lett és ingerlékeny s mikor már elég jól megtámogatták a magok igazait, mindig odacsapott nekik egy ellenérvet, már-már kimondta volt az ultimátumot, midőn jó szerencse, belépett az ajtón a szolgálattelvő kamarás és halkán jelenté:

— A felséges asszony már várja felségedet.

Ebédre voltak menendők együtt Károly Lajos főherceghez.

A király lécsapta az átkákat az asztalra, fölkel a székéről és elhagyta a tanácskozási asztalt magyarázat nélkül, még csak a kezével se intve búcsut az ámuló minisztereknek. Csak aztán később fordult vissza a terem közepéről s nem minden felindulás nélkül szolt:

— Holnap folytatjuk.

A magyar miniszterek meglehetősen nyomott hangulatban távoztak. Rossz kilátások voltak másnapra. Ha nem lett volna előre megváltva a páholyuk az Operába, bizony el se mentek volna, hanem otthon, a bank-gassei kopott házban busulnának, hogy miképen kell majd hazamenni. De mégis csak elmentek és kedvetlenül hallgatták az opera áriáit.

Egyszer csak a második felvonás végén megnyílik a páholyajtó és belép rajta sima, elegáns lépteivel és mozdulataival Nopcsa báró, a királyné udvarmestere, frakkban, fehér szegfüvel a gomblyukában.

— Hát te honnan jössz? rohanták meg egyszerre.

— A Károly Lajos főherceg ebédjéről jövök. A királyné küldött hozzád.

— En hozzám? csodálkozék Tisza.

— Igen, igen — és közelebb hajolva Tiszához, halkán folytatá: A királyné igen aggódik és mai a parancsot adta nekem, hogy rögtön keresselek fel.

A Hofburgban nagy sürgős-forgás van. Schönbrunnban is nagy munkában van a család.

Bern, szeptember 12.

A szövetségtanács ma reggel a királyi halotti elszállítási-ára vonatkozó ügyekkel foglalkozott. A szövetségtanács Svájcban és a külföldről a nép minden rétegéből táviratot kapott, amelyek az elhunyt királyné iránti rokonszenvről és a gaztott nyomán tanult fölháborodásról szólnak.

Genf gyászmenete.

Genf, szeptember 12.

A kanton kormányja — mint már jelentettem — tegnap elhatározta, hogy a lakosság részvétét ma délelőtt tizenkét órakor nagy tüntetés alakjában juttatja kifejezésre.

A Quai des Alpes-on ennek következtében már dél előtt tíz óra óta megszámlálhatatlan népség tolongott. Az üzletek legnagyobb része zárva volt, s abban a városrészben, amelyen a menet végigvonult, egyetlen bolt sem volt nyitva. A székesegyház körül fölfállott a nagy gyászmenet. Legelől állottak az itteni konzuli testületek tagjai. Azután következett a városi tanács testületileg, a kanton főtanácsának összes tagjai, s a munkástestületek képviselői, az összes kantoni bíróságok és közigazgatási hatóságok, ugyszintén valamennyi városi hatóság; ezután beláthatatlan sorban következtek az összes kantonok községi és hatósági képviselői és végül Genf város lakossága. A toronyóra tizenkettőfelel ütött. Egyszerre megkondult a székesegyház tornyának hatalmas nagy harangja. A nagy harang megkondulása után a város összes harangjai megszólaltak; ez volt a jeladás a menet elindulására. Az óriás tömeg a Mont Blanc-hídon át lassu, ünnepi lépéssel haladt a Baurivage-szálló felé, melynek erkélyéről Ausztria és Magyarország képviselői fedetlen fővel várták a gyászoló tüntetők megérkezését és amelynek egyik termébea Erzsébet királyné feküdt ravatalon.

Genf, szeptember 12.

Ritkán láttak a Svájcban olyan megható gyászszertartást, minő ma Genfben volt. Valamennyi képviselő, városi tanácsos, a kanton egész lakossága elzarándokolt ma a Beau-rivage felé. A felvonulás egyszerű, de páratlanul méltóságos volt.

A nép minden rétege képviselve volt ott. Az irodák, üzletek és műhelyek csukvák, az alkalmazottak, hivatalnokok, sőt még a mun-

— Aggódik és miért?

— Hogy a közigazgatási csata óta nem látta a királyt olyan levertnek, szomorúnak, mint ma este a minisztertanácsok után. A felséges asszony azt üzeni, hogy éppenséggel nem tudja, miről van szó, de arra kéri, hogy ha lehet, engedj.

Tisza elkezdett pislogni, szaporábban, mint szokott. Ez mindig azt jelentette, hogy el van érzékenyülve. Egy darabig némán bámult maga elé, aztán a maga egyszerű páthosználküli modorában adta meg a választ:

— Mondd meg a királynénak, hogy a felséges királyért és a dinasztiaért az életemet is odaadom, ha kívánják, de épen az ő és a dinasztia érdekében nem engedhetek abból, amit kértem.

Nopcsa báró visszament legott a válaszzal. Hogy mi történt aztán, homály fűdi. De esodak-esodája, minden megváltozott. Reggelre mosolyival fogadta a tanácsba összegyűlt magyar minisztereket a király s felhőtlen homlokával vidáman adta beleegyezését a kormány elterjesztésébe. Mi kergette el homlokáról a felhőt? Isten tudja. A konstatálható adatok csak idáig szólnak. A többiről már csak sejteni lehet, hogy egy vállán áthajló, szelid, jóságos hang:

— Engedj uram, férjem a szegény magyaroknak.

kások is szabadságot kaptak, csak hogy részt vehessenek a gyászmeneten. A vidékről ezren és ezren érkeztek ma Genfbe.

Végzetlenül sorban vonult fel a nép a maszoba felé, amelyben Magyarország királynéja holtan fekszik. Abba a szobába nem jutott be egyetlen napsugár, mióta a királynét a ravatalra fektették. Minden ablak le van függönyözve.

Ma délelőtt tizenegyedfél órakor Kuefstein követ és Berzeviczy vezérőrnagy és a királyné kísérete a szállónak terrasz-korlátja előtt foglaltak helyet.

Mikor a tömeg előttük elvonult, mind-egyik egyes ember levette előttük a kalapot, mint királyunk képviselői előtt. A követ és a vezérőrnagy fejbölgintással köszöntek vissza.

A menet élén sárgaköpenyes heroldok mentek. Utánuk következtek az állami hivatalnokok, a városi tanácsosok és az itteni konzulok négyes sorokban. Az óriási hőség daczára számosan kalaplevéve mentek az egész uton. Valamennyi ország, Svájc valamennyi hivatala képviselve volt a menetben.

A királyné detektívje.

Genf, szeptember 12.

Ma reggel érkezett ide Paroli francia rendőrbiztos, aki elhunyt királynénak személybiztonsága felett őrködött, valahányszor Franciaországban volt. Már hét éve teljesíti ezt a szolgálatot és még sohasem történt semmi baja a királynénak a francziák törtjén.

A rendőrbiztos, egy öreg, kedves uriember, a következőket mondta a „N. Fr. Pr.” tudósítójának:

— Én nem hivatalos minőségben jöttem ide; csak azért utaztam ide, hogy kisírijam magam a szeretett felséges asszony ravatalánál, megemlékezve azokról az órákról, amelyeket közelében töltöttem.

Arra a kérdésre, hogy vajjon szolgálattétele alatt vett-e valaha gyanus egyéneket észre, akik a királynéra leselkedtek avégből, hogy ellene merényletet kövessenek el, így felelt a rendőrbiztos:

— Sohasem vettem észre, hogy kísérletet tesznek a királyné ellen elkövetendő merényletre. Annyit mondhatok, hogy valahányszor a királyné Franciaországba jött, a legmesszebbmenő rendőri intézkedések történtek. Teljesen külön rendőri szolgálatot rendszeresítettünk. Én magam mindig kiadtam, hogy minden egyes félíg-meddig gyanus emberről, akit a királyné közelében észrevesznek, jelentést tegyenek nekem. Ha ilyen jelentés történt, az őrizetet szaporítottam és a gyanus embert azonnal eltávolítottam.

A mostani merényletről az a nézete, hogy az több ember műve.

— Mit gondol, biztos ur, megtörténhetett volna-e ez a merénylet az ön szolgálat idején, — kérdezte ezután a tudósító.

Erre a biztos így szólt:

— Ha én vigyáztam volna Svájcban a királyné életére, akkor nekem okvetlenül jelentést tettek volna a gyanus Luccheniről, mire én rögtön intézkedtem volna.

Jerzabek bécsi rendőrtanácsos ideérkezett és rendőri intézkedéseket tett.

Itt mindenki csodálkozott azon, hogy a királyné mennyire kerülte, hogy biztonságára felügyeljenek. A királynét igen sokszor lehetett teljesen egyedül a parkban, vagy az erdőben is sétálva látni. Megtiltotta azt is, hogy a rendőrök kísérik. Ennek daczára vigyázott rá két polgári ruhába bujtatott csendőr. Mikor ezt ő felsége megtudta, újból megtiltotta és most már legfőképp arra kellett a két csendőrnek ügyelnie, hogy a királyné valahogy meg ne lássa őket.

A király.

Schönbrunnban, a hervadó rózsafák alatt, Schönbrunnban a kerti palotában, hol régi rokokó-emlékekből, légies alakoktól népes minden csarnok, Schönbrunnban, az aranyos és selyemkárptos szobákban sokára nincs helye a napsugárnak. Leeresztették a függönyöket, kisuhanak a kis koboldok, háromszögletű kalapban, csipkés selyem-mellénykében. A drága vázákból fonnadt virágok hulladoznak és ujjal nem cseréli fel őket senki. Sem friss virág

sem fény, sem kaczagó régi világ nincs itten. Egy koronás család ült össze sirni . . .

Gyersen együtt voltak, a gyász náluk is szárnyat ad a szeretetnek, mint nálunk alacsonyabbaknál, s a magányos hős király keblére huszonnégy óra alatt három szerető, három zokogó női fej borult: két leány és egy unokája, talpig feketében. Ők könyeznek a vidámság és pillenés régi csarnokaiban, az ő fátylúk váltotta fel a szállongó régi tündérek helyét . . .

S a végzet komoran és kerlelhetetlenül réz alá a szenvedőkre: vezeti az uton és ösvényéről letérni nem enged a halandó vándort. És szól a fejedelmi gyászolónak: „Járjatok végig a Golgothán, ami nektek kijár!” Főlkent homlokotok kétszeres dicsősége mellett férjen el a kétszeres szenvedés is.

... A kék tavak felől nektek egy drága halottat hoznak . . . Fehér alakja veletek van napokig, az idő, a metsző, rettentő, mi a halál és a göröngyhullás közé esik, a közembernél rövid, nálatok annál hosszabb, annál fájdalmasabb, mert ti királyok vagytok . . . Sirjatok, szenvedjétek fényes mártíromságotokban, én, a kegyetlen sors, vártalak benneteket egy egész hélig, szombat délutánig . . .

Bécs, szeptember 12.

A schönbrunni császári kastélyban a gyász ütötte fel tanyáját. A nagy csapástól egészen megrendült a király, aki minden idejét unokájával és két leányával tölti. Környezete csodálkozva beszél, hogy mily hatalmas az uralkodó morális ereje. Azt mondják, hogy csüggedtsége Ischlben a sikertelen egyezkedő tárgyalás miatt nagyobb volt, mint most. Úgy látszik, hogy az iszonyatos csapás sulya alatt összeszedi minden lelki erejét. A külföldi hangok, az udvari és politikai körök őszinte és igaz részvéte felemelő hatással vannak rá. Nagyon kellemesen tűnik fel az orosz lapok szíves hangja is. A király, aki mellől Wiederhofer udvari orvos egy pillanatra sem távozik, testileg jól van és a betegségről terjesztett hírek teljesen valótlanok.

Ma reggel kilenczedfél órakor a király két leányával a schönbrunni udvari kápolnába ment és csöndes misét hallgatott. Mise után ezeket a szavakat mondta leányának:

— Istenben való bizodalnmat nem vesztettem el!

A király azután azt mondta, hogy még a héten szeretne meggyónni. Az uralkodó minden idejét a maga lakosztályában tölti, amelynek ablakredői le vannak eresztve. Rendesen nyugodt, de néha kitör belőle a fájdalom és sirva fakad.

A fájdalomnak egy ilyen kitörésekor így szólott a király:

— Volt is a világnak sejtelve arról, hogy mi mennyire szerettük egymást!

A király mellett levőket mélyen megindítja a fájdalomnak ez az önkéntelen kitörése. A királynak most ugyszólván egyetlen vigasztalása, hogy előszedi a meggyilkolt fejedelemsasszonynak hozzáintézett leveleit. Legsűrűbben azt a levelet olvasgatja, amelyet Erzsébet királyné csak néhány nappal ezelőtt irt neki s amelyben a vértanuasszony tudatta vele, hogy mennyivel jobban van, mennyire örül, hogy nemsokára visszautazhatik Bécsbe s részt vehet a császár jubiláris ünnepségén.

Ma délelőtt Ferencz Ferdinand és Ferencz Szalvátor hercegek Schönbrunnba mentek s föléra hozzáig időztek a királyi hercegnőknél, akiktől mélyen megindulva távoztak.

A temetésen a királyi család összes tagjai ott lesznek, számszerint hetvennyolcz királyi herceg és királyi hercegnő, úgy, hogy a külföldi uralkodók képviselőivel együtt száznál többen lesznek hivatalosan. Arról, hogy valamely külföldi uralkodó maga eljöjjön, sem az udvarnál, sem a külügyminiszteriumban eddig

nem tudnak semmit. De nem is tartják valószínűnek, mert nagy terhet róna az udvarra ily gyászos körülmények között uralkodó személyeket fogadni, elhelyezni és megvendégelni. Az uralkodók részvétlenségét még nem teszik közzé, mert a király még nem válaszolt valamennyire. Hír szerint a német császár távirata válik ki különösen rendkívüli melegséggel.

Bécs, szeptember 12.

A király még mindig nem mozdult ki a schönbrunni kastélyból. Ma délután a bécsiek nagy csapatokban vonultak ki ide, abban a hiszemben, hogy megláthatják a királyt, akinek ablakai a park felé néznek.

Ma is, különösen a vidéken, az a hír volt elterjedve, hogy a király rosszul érzi magát. Szerencsére nem igaz a hír. A király egészségi állapota teljesen kielégítő.

Ő felsége erősen meg van rendülve és sokat sír. Számosan, kiknek alkalmuk volt ma beszélni a királlyal, azt mondják, hogy a hangján észre lehet venni, hogy sokat sír. A király ma reggel valamennyi bécsi lapot és sok budapesti lapot hozatott be a palotájába és valamennyit elolvasta.

Hír szerint a királyné egyszer így nyilatkozott:

— A lassu halál gondolata nem tetszik nekem; jobb szeretnék hirtelen meghalni. Azt nem bírnám ki egy pillanatra sem, hogy szeretteimtől hosszú szenvedés közben váljak el.

Bécs, szeptember 12.

Ő felsége az államügyeket megszakítás nélkül ép oly buzgalommal végzi, mint azelőtt és fentartotta magának, hogy a nagy tömegben érkező részvét-nyilatkozatokra vonatkozólag személyesen fog intézkedni.

A halálos seb.

A királyné holttestét — amint Genfből távirják — a királynak Navazza köztársasági főügyészhez távirat útján intézett engedélye alapján, tegnap vizsgálták meg az orvosok Kuefstein gróf berni követ, Berzeviczy altábornagy főistállómester, Sztáray grófné udvarhölgy és a főügyész jelenlétében. Egy kilenczdfél centiméter hosszú szurt sebet konstataáltak, amely a negyedik bordánál keresztülhatolt a mellkason, átment a tüdőn, az egész szíven és erős belső vérzést okozott, amely lassan és fájdalom nélkül idézte elő a halált.

A gyilkos szerszám — amint az autopsziáról felvett jegyzőkönyv mondja — amelyvel a merénylő a királyné életét kioltotta, vagy egy háromszögű vas- vagy aczéldarab volt. A negyedik bordánál hatolt be a testbe olyan erővel, hogy ez a bordacsont eltört. A seb szélei két és fél milliméternyire terjednek. A halál abban a pillanathan állott be, amikor a vér a szív balkamaráját elöntötte.*

A szemle-jegyzőkönyv tanúsága szerint a szív az elzsírosodásnak jeleit mutatta, de szervi elváltozás nem volt észlelhető. Egyéb rendellenességet a jegyzőkönyv nem konstátál, mert csupán a halál okának kiderítésével foglalkozik és a seb leírására szorítkozik.

Egy bécsi egyetemi tanár tegnap rendkívül fontos nyilatkozatot tett egy újságíró előtt. Megdöbbsent, aki olvasta: arról szólott, hogy a felséges asszony életét az orvosi tudomány megmenthette volna, csak ott tartva, ahol összerogyott, eret kellett volna a kezén vágni, mert a halált az a nyolczvan-kilenczven lépés okozta, amelyet a királyné a sebesülés után tett.

Erre nézve lapunk egyik munkatársa ma délután orvosegyetemünk több kiváló tagjával beszélt a azoknak véleményét a következőkben közöljük:

Dr. Korányi Frigyes.

— Mivel a felséges asszonynak sem régi betegségéről, sem sérülése minőségéről biztos tájékozottságom nincs, a mostani konkrét esetről véleményt nem mondhatok.

Csak általánosságban állithatom, hogy voltak bebizonyított esetek, amelyekben a szívnek meglehetősen tág sérüléseit is sikeresen bevarrták, meggyógyították s így nem minden szivseb föltétlenül halálos.

Azok az esetek azonban, amelyekben a szív sérülései meggyógyíthatók, mégis a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak.

Dr. Farkas László.

Dr. Farkas László tudósítónk előtt ama lehetőségre nézve, vajjon a királyné élete gyors segély által megmenthető lett volna-e? így nyilatkozott:

— Mindaddig, míg egész megbízható bonczvizsgálati adatok rendelkezésre nem állnak, még hozzátétőleg sem lehet és szabad oly nyilatkozatokat kockáztatni, mint amelyek nagy szenzációt kelteve, reprodukálnak a lapokban, hogy a királyné életét meg lehetett volna menteni, ha fekve marad azon a helyen, ahol elesett s ott nyomban eret vágta volna rajta. — Elképzelni sem lehet azt a kétségbeesett helyzetet, amelyben még a sebészről sem volt legtávolabbi fogalma sem a környezetnek s akkor a vérrel tösvénykedő korunkban odaállítani, mint egyetlen mentő panaceát, az érvágást, akár csak IX. Károly francia király orvosa, Leonardo Rotalli nyilatkozni meg, aki a 16-ik század legnagyobb vívmányának a gyakori érvágást tartotta. Kétségtelenül vannak az orvosi irodalomban ismertette a szív szurt sebeinek gyógyult esetei. Csak a múlt évben közölte Rehn dr. frankfurti orvos a berlini sebész-kongresszuson egyik betegnek történetét, kinél két nappal a negyedik bordaközben szenvedett szurás után varrta össze a jobb szivpitvarnak sebet három öltéssel és betege meggyógyult. De hogy a csodás műtét sikerüljön, a következő körülményeknek kellett kedvezően közbejönni: hogy a beteg az első, leggyakrabban halálos megrázkódtatást átélje, hogy a seb iránya olyan legyen, melybe a lépződő véralvadék ideiglenesen fennakadhasson, hogy a szív mozgásai által kívülről levegő ne juthasson a szívbé, mely annak működését megkönnyíti, hogy a beteg az új műtét beavatkozást, mely egyik borda lékelésével járt — narkózis nélkül kiállja. És minő körülmények azok, melyekkel a sebzett királynénál találkozunk. A már beteg szív, mely Nauheimban magához tért, lett átszurva, mely helyen? Nem tudjuk. Pedig nagy különbség az, hogy a szív gyomrocsa vagy pitvara sérül-e, miután a szív izomzata a gyomrocsoknál hatalmasabb s a sebzést inkább kiállja. Csak azt tudjuk, hogy a királyné összeesett. Bizonyára a megrázkódtatás és a hirtelen beálló vérkeringési zavar együttes hatása folytán. S midőn magához jő — a hajóba még támogatás mellett eljut, de ott elájul s többé nem ocsudik fel a hiányos szivműködés és vérkeringés zavaraiból. Ekkor már csak a vallás jótékonyága helyettesíthette a véges orvosi tudományt.

Mielőtt a végtelen szomorú esetet orvosilag elcimezni lehetne, be kell várni minden felvilágosító adatot. Akkor talán — de csak talán, lehet s szabad szólni nagy sebeszi garral és — akkor sem az érvágásról.

Dr. Pertik Ottó.

— Míg magát az autopsziáról felvett jegyzőkönyvet nem látom, határozott részletes nyilatkozatot nem tehetek. Ami általában véve az esetről szóló közlemények között a legnagyobb feltűnést keltette, az az volt, hogy a felséges asszony a sérülés után állítólag még valami nyolczvan-kilenczven lépést tett. Ez a feltűnése azonban az esetnek rögtön elmúlik, ha tekintetbe vesszük, hogy a kiömlő vér mennyisége egyenes arányban van a seb nagyságával s hogy a vérzés csak akkor fenyeget katasztrófával, ha a test súlyának átlag tizenharmadrészét képező vérmenyiség harmadrésze vész el. A három milliméter széles sebben ő felsége föltűnő vért sem veszthetett

s hogy a halál e mellett is bekövetkezett annak, mint a bonczolási jegyzőkönyvből napvilágot látott kivonat is mondja, az volt az oka, hogy a vér nem a gyomorba s a test belsejébe ömlött, hanem a szivburokba, amely rövid idő alatt úgy eltelt, hogy a szív működését megakasztotta, szivbénulást támasztott.

Louwel 1820-ban február 13-án Berryn, Artoise hercegen hasonló sebet ütött, s a herceg február 14-én lehelte ki lelkét. Itt azonban a vér nem a szív burkát öntötte el, hanem a gyomorba szivárgott s lévén a seb meglehetősen kicsiny, s a tör is a szívbén maradvá, megakadályozta az erős vérzést, a szivárgás sokáig tartott.

Ami azt a véleményt illeti, hogy ő felsége életét talán meg is menthették volna, nem tudom, ha ott hagyják nyugton fekve, ahol a sebesülés történt snyomban eret vágna a felséges asszonyn: arra nézve, hogy egyebet ne hozzak fel, ott áll Fischernek a statisztikai kimutatása, mely szerint a é y s z á z ö t v e n k é t esetben csak h e t v e n k é t szivsebesülést sikerült meggyógyítani. Ha a tör csak a szív falát járja át, föltéhető, hogy a sebesülés nem végződik katasztrófával, de itt a gyilok a szív kamaráin és az ellenkező oldalán levő szivfalon is áthatolt: tehát szinte ki van zárva a gyógyulás lehetősége.

A merénylő.

A merénylő személyével tulajdonképen csak most kezdenek foglalkozni, eddig, a meglepetés első perceiben, egészen a háttérbe szorult. Annyit már a gyilkosság napján mondtak, hogy valószínűleg hamis nevet vallott be a kihallgatásnál; ebből a föltevésből aztán különböző kombinációk indultak ki, amelyek alaptalan volta azonban bebizonyult már.

A lapok megemlékeztek arról, hogy három évvel ezelőtt Budapesten elfogtak gyilkosságra való szövetkezés gyanujában egy Zuchiatti nevű olasz munkást, akinek a személyleírása ráillik a királyné gyilkosára. A Zuchiatti név azonban a budapesti hatóságok előtt nem három, hanem tizenegy év előtt fordult meg. 1887-ben a csendőrség letartóztatott öt olasz munkást, kik vasutépítésnél voltak alkalmazva. Azzal vádolták őket, hogy az egyik mérnököt meg akarták gyilkolni s a vizsgálóbíró gyilkosságra való szövetkezés büntette miatt folytatta ellenük a vizsgálatot, amelyet azonban egy hét múlva megszüntettek és az öt olaszt, Zuchiatti Luigi, Zuchiatti Maximilián, Biasutti Petrót, Furlavo Giovanni és Bertoli Guiglielmót szabadon bocsátották. Zuchiatti Luigi akkor harminczhét, Zuchiatti Maximilián pedig huszonöt éves volt, az egyik tehát most negyvennyolcz, a másik harminczhat éves s így egyik sem lehet a királyné gyilkosa, aki huszonöt éves fiatal ember.

Genf, szeptember 12.

Luccheni az elfogatásnál szószerint a következőket vallotta a rendőrségen:

— Nagyon jól tudtam, hogy egy uralkodóné meggyilkolásával senkinek sem fogok használni, de példát akartam mutatni. Bár mindegyik anarchista ily híven és pontosan teljesítené kötelességét, akkor nagyon rövid idő alatt sikerülne a polgári társadalmat kirtani. Sajnálom, hogy a genfi kantonban nincs halálbüntetés. Megtettem kötelességemet és már most semmi keresni valóm nincs ezen a világon. Nem bánom, szolgáltatassanak ki Ausztriának és végezzenek ki a nyaktól alatt.

A svájci rendőrségeket nem lehet okolni a szerencsétlenségért. Ő felsége megtiltotta kíséretének, hogy akárhol is bejelentések érkezését, s amikor a királyné mult héten Mont de Caux-ba érkezett, a kanton kormányja a felséges asszony tudta nélkül rendelt ki néhány rendőrgyőntőt ő felsége őrizetére. Amikor azonban a királyné ezt észre vette, azt követelte, hogy hagyják magára, amely kívánságának eleget is tettek.

Genfben most nagy apparátussal kutatják a merénylő multját és esetleges büntársait.

Tegnap Lausanneban tíz embert letartóztatnak, akik azzal vannak gyanúsítva, hogy Luccheni gyilkos tervéről tudomásuk volt. A rendőrség azt

igyekszik megállapítani, hogy Luccheni az utolsó időkben kikkel érintkezett. Írásai rendben voltak. A lausanne-i rendőrség augusztus 18-án elkérte tőle az írásokat, mert följelentést tettek, hogy gyanus emberekkel érintkezik. De mivel semmit sem lehetett ellene rábizonyítani, a rendőrség szeptember 3-án visszaadta neki az írásokat.

Luccheni azt állítja, hogy a gyilkos szerszámot egy lausanne-i gyárosnál vásárolta, de több körülményből azt kell következtetni, hogy ő maga gyártotta. A főügyész tegnap este megmutatta a ráspolyt Luccheninak, aki megvallotta, hogy igenis ezzel a szerszámmal gyilkolta meg Erzsébet királynét. Ezt a ráspolyt tegnap délelőtt találták meg a Rue des Alpes 3. számú házában kapujában. Hossza tizenegy centiméter. Hegye valószínűleg akkor tört le, amikor Luccheni elhajította.

Az ügyészség eleintén nem akarta elhinni, hogy a gyilkos ezzel a szerszámmal követte el a merényletet. De Luccheni megmaradt annál a vallomásánál, hogy ezzel a ráspolyval szurta meg a királynét. Azt mondja, hogy minden erejét összeszedve, felülről lefelé dőlte a ráspolyt a királyné szívébe.

A sebből egyetlen vércsepp sem jött ki, úgy, hogy a merényletnek sem arca, sem ruhája nem lett véres. Mindenki csodálkozik azon, hogy a gyilkos szerszámon egyetlen vércsepp sem látszik.

A „Journal“ genfi tudósítója azt jelenti, hogy a rendőrség nagy apparátussal keres három gyanus olaszt, aki kevéssel a merénylet elkövetése után Genf közelében vasútra szállt.

Genf, szeptember 12.

Luccheni azt mondta a főügyésznek, mikor a gyilkos szerszámot megmutatta neki:

— Igenis ezzel a ráspolyval szurtam meg a királynét. Ezt választottam, mert tudtam, hogy ez a legveszedelmesebb fegyver, mely biztos. Ezt csakis erre a célra szereztem.

Luccheni perfekt francia. Rendkívül izmos, arca vakmerőségre vall, az alsó álla széles, állkapcsa erősen elálló. Arczából kéri a vadság és merészség. Haja világos barna. Lucchenit tegnap lefényképezték.

Genf, szeptember 12.

Ma több anarchistát letartóztattak.

A hercegprimás körlevele.

Vasary Kólos hercegprimás a következő körlevelet intézte egyházmegyéje papságához:

Tisztelendő Testvérek!

Mélységes fájdalomtól lesújtottan, az emberi gonoszság nagyságától megdöbbenve, remegő kézzel írjuk e sorokat Hozzatok.

Nemzetünk édes anyjának, Erzsébet királyné ő felségének bennünket oly melegen szerető szíve megszünt dobogni!

Országunknak nincs többé védő anyala!

Idegen földön, ahol súlyos testi szenvedései középett nyíhat és üdülést keresett, Genfben folyó hónap tizedikén délután gyilkos kéz oltotta ki drága életét!

Nem a csendes halálnak rendes útján költözött el körünkől. Erőszakosan rabolta el tőlünk az orgyilkosnak borzalmas tette.

Kegyetlen volt, nagyon kegyetlen az a kéz, amely Urónket, királynénkat, vigaszunkat, büszkeségünket durva módon szakította le szívről.

Kegyetlen volt az a tör, mely millióink szívéit sebezte meg véresen. Sir, zokog a nemzet és a zsoltárossal panaszkodik Isten előtt: „Körülvettek engem a halál fájdalmai; a gonoszság árjai megháborítottak engem; elővettek a halál törei.” (Zsolt. XVIII. 5.)

De tisztelendő testvérek, ne merüljünk el egészen fájdalmaink tengerében!

Vigasztalunk, erősítsenünk kell azoknak szívéit, kiket e rémületes csapás a legborzasz-

tobban érintett! Ő felsége a király életének a támaszát, fényét; Gizella és Mária Valéria főhercegnők ő fenségei a legszeretőbb édes anyját; a felséges uralkodó család legkedvesebb rokonát veszítették el.

E nehéz órában az alattvalók szeretetének és hűségének kell felemelnie a király és az uralkodó család lelkét.

Boruljunk le azért Isten elé és kérjük szívünk egész hevével az ég Urát, hogy kegyelmének bősége áldásával enyhítse ő felségének és a királyi családnak mélységes szenvedését. Kérjük a szomorúak Vigasztalóját, hazánk Nagyasszonyát, hogy hatalmas közbenjárásával legyen segítségére a felséges urnak, midőn Isten a szenvedések ezen újabb kelyhét adja kezébe.

Kérjük az irtalmas Istent, hogy nemzetünknek a megpróbáltatás e napjaiban erőt és bátorságot adjon.

Kérjük a hatalmas Eget, hogy édes hazánkban ne engedje megnyílni azt a borzalmas örvényt, melyből ily világrendítő gonoszságok fakadnak.

Boldogult királynénkért pedig könyörögjünk, hogy annyi földi szenvedés által megtisztulva, Isten színéről-szinre való látásában találhassa meg az örök békességet és boldogságot.

Egét fájdalomunk és mély gyászunk külső nyilvánítására rendelem ezennel, hogy a temetést megelőző három napon át minden káptalani, plébániai és szerzetesi templomban az esti harangszó előtt fél óráig az összes harangok szóljanak.

A temetés napján feledhetetlen jó királynék lelki üdvéért a nevezett összes templomokban a hívekkel előzetesen közlendő ünnepélyes gyászistentisztelet tartassék és arra az összes helyi, katonai és polgári hatóságok, egyesületek és tanintézetek külön és idejekorán hívassanak meg a plébániai hivatalok által. A temetés napján továbbá a déli és esti harangszó előtt ugyancsak fél-fél óráig szóljanak az összes harangok.

A főegyházmegye területén létező összes tanintézetek előjáróságait különösen felhívom még a következőkre:

A temetés és gyászistentiszteletek napjain a tanintézetek működése szüneteljen.

A gyászistentiszteletek után — amelyek a tanuló ifjuság számára esetleg külön is tartathatók — az összes tanintézetek gyászünnepélyt is rendezzenek, amelyen az intézet egyik tanára, vagy tanítója a nemzeti csapás nagyságát méltassa és elhunyt királynénk emlékeztet, a megrendítően szomorú eseménynek megfelelő módon, kegyeletos szavakkal vessé az ifjuság lelkébe.

A mély fájdalom és szomorúság érzelmeiben egybeolvadva, ostromoljuk mindnyájan hű imáinkkal az Eget, hogy hűn szeretett koronás királyunk ő felségét, valamint fenséges családját és nemzetünket vigasztaló kegyelmeivel erősítse a mondhatlan csapás elviselésére; sűrű könyvekkel megsiratott királynénk pedig adja meg a mennyei jutalom vég nélküli boldogságát. Ámen.

Esztergom, 1898. szeptember 11.

Kólos,
bíbornok, hercegprimás.

A gyászoló Budapest.

(A képviselőház gyásza.) A képviselőház csütörtökön, 15-én délelőtt tizenegy órakor, a főrendiház pedig ugyanaz nap délelőtt 12 órakor fogja megállapítani a királyné temetésén való részvételének módozatait. Hír szerint a képviselőház husz tagu küldöttséget választ, amelyben valamennyi párt képviselve lesz. A

képviselők közt ezenkívül mozgalom van, hogy minél többen, azok is, akik nincsenek a küldöttség tagjai közt, Bécsbe menjenek a temetésre. Az ellenzéki pártok Erzsébet királyasszony halála alkalmából pártértekezleteket fognak tartani. Előbb azonban bevárják a hivatalos tájékoztatást, hogy annak alapján határozatlan részvétük kifejezésének módja iránt.

(A főváros gyásza.) A temetésre, a székesfőváros küldöttségeként Márkus József főpolgármester, Halmos János polgármester, Matuska Alajos helyettes polgármester, Rényi Dezső főjegyző és hat székesfővárosi bizottsági tag megy. Ha a temetés — a végleges megállapodás szerint — csak ugyan szombaton lesz, akkor a küldöttség már csütörtökön megy Bécsbe.

A temetés napján az összes székesfővárosi hivatalok és iskolák szünetelnek. A főbb utvonalakon a gázlámpák és kandaláberek égni fognak. A lámpák üvegjeit gyászfátyollal vonják be. A temetés ideje alatt az összes templomok valamennyi harangjai szólni fognak.

Berlin város hatóságától a következő távirat érkezett ma Budapest székesfőváros polgármesteréhez:

„Berlin. Magistrat und Stadtverordnete zu Berlin nehmen an dem Schmerze der Hauptstadt Budapest über den Verlust der geliebten Königin den wärmsten Anteil.“

(Berlin város előjárósága és képviselőtestülete a legmelegebben részt vesz abban a fájdalomban, amelyet Budapest főváros érez a szeretett királyné elvesztésén.)

(A hadsereg gyásza.) A katonaság gyászatát még nem rendelték el. Miután ez esetben úgy nevezett elsőrendű fő- és országos gyász lesz, az összes egyenruhában megjelenő tisztek, katonai lelkészek és hivatalnokok bal karjukon a rövid gyászfátyolt fogják viselni. Ezen kívül a tisztek és a katonai intendaturai hivatalnokok karbójtaikat, a többi katonai tisztviselők a spáde markolatát gyászfátyolba burkoltan kötelesek viselni szolgálaton kívül is. A tábornokok ezen kívül tábori öveiket is, amennyiben ilyenekkel megjelennek, gyászfátyollal kötelesek bevonatni. A zászlókra és lobogókra a gyász első szakában gyászfátyolt kell erősíteni. A gyászidőszakok esetről-esetre levén megállapítandók, tartamuk az erre vonatkozó rendelkezésektől függ.

(Az Akadémia részvéte.) A Magyar Tudományos Akadémia tagjai ma délután a nyári szünet megszakitásával rendkívüli gyűlésre jöttek össze, hogy a királyt és a nemzetet ért súlyos csapás fölött mély részvétüknek adjanak kifejezést. Az ülést, amelyen a tagok nagy számban jelentek meg, Eötvös Loránd báró elnök nyitotta meg a következő beszéddel:

Tisztelt Akadémia!

Erzsébet királynénk halálát siratjuk, annak a királyasszonynak, ki trónjának magaslatán oly közel állott a magyar nemzet szívéhez, ki itt, e palota csarnokában tette le koszoruját a mi Deák Ferenczünk, a mi Andrássy Gyulánk ravatalára.

Azért gyűltünk ma össze, hogy eméretetlen veszteség feletti fájdalomunkat kifejezzük. Kérem a tudományos akadémiát, fogadja el erre vonatkozó következő indítványomat:

A magyar tudományos akadémia, áthatva a mély fájdalomtól, melyet a nemzet minden fia hűn és hűven szeretett királynéjának halálán érez, szívből fakadó halálával és kegyelettel emlékezik meg a fenkölt lelkü fejedelemszónyról, ki ez akadémia munkásságának időtárgyát: a magyar nyelvet és irodalmat őszintén szerette és gyermekeivel is megszerettette. E fájdalmát és háláját az akadémia nemcsak a rendkívüli ülésének jegyzőkönyvében, hanem a palota csarnokában felállítandó emlékművel is meg fogja örökíteni.

Kérem a tisztelt akadémiát, hatalmazzon fel arra, hogy a határozatáról szóló feliratát kellő alakban és alkalmas időben a trón zsámolyához juttassam és akadémiánknak a nemzet közös gyászában való részvételére vonatkozó intézkedéseket tegyessék.

Az akadémia az indítványt elfogadta.

Az ülésen többek között Wlassics Gyula kultuszminiszter, Zsilinszky Mihály államtitkár, Tisza Kálmán, Jókai Mór, Császka György püspök is

megjelentek. E két utóbbit bizták meg a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésével.

Megemlítjük végül, hogy az akadémia úgy óhajtja megőrizteti a királyné emlékét, hogy a palota oszlopos csarnokába donbormotvet akár helyezni, amely azt a jelenetet ábrázolja, amikor a királyné koszorút helyezett Deák Ferencz ravatalára.

(A tudományegyetem gyásza.) A tudományegyetem tanácsa ma délben rendkívüli ülést tartott. A tanács elhatározta, hogy a miniszterelnök útján mély fájdalomát és őszinte részvétét juttatja a trón számolyához. A tudományegyetem gyászát a miniszterelnöknek dr. Mihalkovics Géza rektor fogja tolmácsolni. A gyászszertartáson küldöttségileg képviselteti magát a tudományegyetem, a gyászlobogókat harmincz napig hagyják fenn az épület falán. A temetés napján az előadások az összes karokon szünetelnek. Október tizedikén az egyetemi templomban ünnepélyes gyászistentisztelet lesz, melynek befejeztével az új városbába dísztermében gyászköszgyűlést tartanak. A gyászköszgyűlésen az egyetemi tanács egy tagja mond emlékbeszédet. Az egyetemi hivatalos kiadványok harmincz napig gyászkeretben jelennek meg. A gyász miatt a tanév megnyitó ünnepét és a tanév ünnepélyes beiktatását szeptember 25-ére halasztották el.

(A műegyetem gyásza.) A királyi József-műegyetem tanácsa ma déli tizenkét óraker Lipthay Sándor rektor elnöklése alatt ülést tartott, hogy a nemzetet ért súlyos csapás alkalmából mély fájdalomnak kifejezést adjon és megállapítsa a részvétel módozatait. A műegyetem tanácsa a rektori tanács javaslatára a következő határozatokat fogadta el:

1. Fejezze ki a tanács mély részvétét és gyászát a felségéhez intézendő külön feliratban.
2. Képviseltesse magát a műegyetem küldöttségileg a temetésen, a küldöttség áll a rektorból, a dékánokból, a csatlakozó tanárokból és a hallgatóság küldöttségeiből.
3. A műegyetem tanári kara és hallgatósága a ravatalra együttesen koszorút helyez.
4. A műegyetem tanárai, hallgatói tisztviselői és összes alkalmazottai három napi gyászt viselnek.
5. A temetés és a gyászistentisztelet napján a műegyetemen minden működés szünetel.
6. Az előadások csak a temetés és gyászünnepély után, később meghatározandó napon kezdetnek meg.
7. Az országos gyászistentisztelet után a műegyetem közlebről megünnepelendő napon gyászünnepélyt tart, melyen a rektor mond emlékbeszédet.
8. A tanév ünnepélyes megnyitása elmarad és helyette a gyászió eltelte után tartatik műegyetemi összyűlés nagyjában a szokott programmszerint.

(Az állatorvosi akadémián.) Az állatorvosi akadémián tegnap délután rendkívüli ülés volt, melyen a hallgatók teljes számban megjelentek. A gyászülést Tergina Péter elnök nyitotta meg, ismertetve a súlyos csapást. Majd Löw Dezső mondott emlékbeszédet a királyné fölött. Kovács E. Károly határozati javaslatot nyújtott be, melyben kötelezőnek kérte kimondani gyászszallagok viselését. Egyhangulag elfogadták.

(A középiskolák részvéte.) Etödi Béla dr. tankerületi főigazgató tegnap este értekezletet hívott össze, melyen a budapesti középiskolai igazgatók vettek részt. Az összes középiskolákban egyöntetűen rendezik a gyászünnepélyeket az értekezlet határozata szerint. Elhatározta ugyancsak az értekezlet, hogy a tanuló ifjuság a gyász tartama alatt gyászfátyolt hord.

(Az Országos kaszinó gyásza.) Az Országos kaszinó választmánya ma rendkívüli ülést tartott, amelynek egyedüli tárgyát a királyné ő felsége halála feletti kegyelet nyilvánítása képezte. Az ülésen Wekerle Sándor igazgató elnökölt. Jelen voltak többek közt Teleki Géza gróf és Atzél Béla báró igazgatók és Gräzzenstein államtitkár.

Wekerle Sándor elnök az ülést megnyitván a következő beszédet mondta:

Tisztelt választmány!

A fájdalomnak, amely a nemzet szívét fogja el, annak a megdöbbenésnek, annak a bápkódó hangulatnak, mely a közérzületet uralja, a mi kaszinóunkban is meg kell nyilvánulnia, hisz ez a testület a nemesebb érzületeknek, a hazafias felfogásnak következetes ápolását mindig magasabb céljai közé sorolta. A nemesebb érzület mély részvétele tölt el bennünket, azon a nagy tragédián, mely a legnemesebb, a legfenkölőbb gondolkodású asszonytól fosztotta meg trónunkat, a hazafias bánat és aggodalom vernek gyökeret lelkünkben, ha a veszteség nagyságára gondolunk, mely bennünket ért; mert a nagy tragédiában a leverettek, a legjobban sujtottak mi vagyunk.

Nemzeti királyaink rég elmúlt századokban révedező emléke ujult meg az ő személyében s azóta a legendaszerű messze múlt óta nem ült magyarabb királyasszony trónunkon, mint ő volt, nem értette meg senki jobban és inkább nemzetünknek nemesebb hivatottságát, jelentőségét és igaz érzületét, mint ahogy ő megértette és átérzte.

De nemcsak megértette és átérzte, hanem fölment kezének varázserejével foszladozó szálakból fonta újra szorossá azt a köteleket, mely a trónt és nemzetet összefűzi.

A hazafias érzület őszinte melegével, a hódoló tisztelet mély tisztaságával közeledünk azért mi is ravatalához, hogy egy hamisítatlan olajcseppel mi is hozzájárulhassunk ahhoz az örök mécshez, melynek soha el nem haló lángja nemzetének legmélyebb tiszteletét és el nem évülő hálájának örök melegét óvja meg részére.

Ezután az elnök indítványára egyhangulag elhatározta, hogy

1. Az Országos kaszinó a királyné elhunytá által hazánkat ért súlyos csapás felett mélyen érzett fájdalomnak s mint a közérzület egyik tényezője a dicsőült emléke iránti hódoló tiszteletének s el nem évülő hálájának adva kifejezést, felkértni határozza a magas kormányt, hogy ebbeli érzelmeit a legmagasabb trón előtt tolmácsolni méltóztassék.
2. Elhatározta, hogy a dicsőült királyné Budapest egyik nyilvános terén felállítandó szobrára 1000 forinttal járul.
3. Saját dísztermében a király és királyné ő felségeiknek hazai művészek által készitendő márvány-mellszobrait felállítja, hogy ezáltal maradandó kifejezést adjon azon mély tiszteletnek, hálának s az utókor részére is megóvándó kegyeletnek, melylyel a dicsőült királyné emléke és a legmagasabb trón iránt viseltetik.
4. Elhatározta, hogy a kaszinó egy hónapon át gyászlobogókkal és gyászdiszítéssel maradjon ellátva.

Végül Gulner Gyula választmányi tag indítványára az elnöki beszéd egész terjedelmében a jegyzőkönyvbe foglaltatott.

(A budapesti újságírók egyesületének) választmánya e hónap 15-én, csütörtökön, délután fél négy óraker rendkívüli ülést tart, amelyen a királyné gyászos elhunytá alkalmából részvéteének fog alkalmas módon kifejezést adni.

(Az 1848—49-es honvédség) egyleteinek országos központi bizottsága a miniszterelnökség útján az alábbi részvétnyilatkozatot küldte a felségéhez:

Felséges császár és apostoli király! Legkegyelmesebb urunk! A kifejezhetetlen fájdalom, mely felségedet, legkegyelmesebb szeretett királyunkat, a tegnapi nappal érte, leirhatatlan csapást mért a magyar nemzetre s kifejezhetetlen fájdalommal sujtotta az öreg, egykori honvédek mindegyikének szívét. Felséged, urunk királyunk és felséges királynénk páratlan fejedelmi kegygyel nyújtották jobbjukat három évtized előtt szenvedéseink enyhítésére. E fejezhetetlen királyi kegy örök emlékének mély hatása alatt földreborulva fohszkodunk a Mindenség ura, Isten véghetetlen kegyelméhez, hogy áldja meg felségedet és fenséges gyermekeit a keresztényi hitnek ama törhetetlen erejével, mely a csapás fájdalmait el-

viselését lehetővé teszi. Vajha enyhithető felségednek mély fájdalmát leghibb alattvalóinak, az öreg honvédeknek, őszinte, mély és fájdalmas részvéte s az a tudat, hogy fohászaik magyar húséges kebelből fakadnak s a legjobb királyné emlékét áldó imáik messze-messze sarjainkra örökségül szállanak. Kelt Budapesten, 1898, szeptember hó 10-én. Felséges császár és apostoli királyunk, legkegyelmesebb urunknak legalázatosabb húséggel hódoló szolgálai: Az 1848—89-es honvédség egyleteinek országos központi bizottsága. Podmaniczky Frigyes báró elnök, dr. Balogh Sándor bizottsági elnök, Mikár Zsigmond főjegyző.

(A park-klub részvéte.) A park-klub hölgy- és férfiválasztmánya ma délután együttes ülést tartott, melyen egyhangulag az alábbi határozatot hozták:

1. A park-klub igazgatósága intőzzen feliratot a kormányhoz, kérve, hogy a park-klubnak, mint egyesületnek mély fájdalomát és részvétét a magas trón számolyához juttatni kegyeskedjék.
2. A park-klub a megdicsőült királynénak nemzeti közadakozás útján, a fővárosban felállítandó emlékszobra költségeihez saját pénztárából 1000 forinttal járul.
3. A gyászeset alkalmából a park-klub épületén alkalmazott gyászdiszt 30 napon át fentartja.

Gróf Karátsonyi Jenőné és báró Atzél Béláné a park-klub választmányi ülése után saját részük-ről szintén ezer-ezer forinttal járultak a szobor költségeihez amelyet Nyirák Lajos, a klub titkára a kereskedelmi banknál el is helyezett mint az illető urnók adományát.

(A kereskedelmi miniszter rendelete.) Dániel Ernő báró kereskedelmi miniszter valamennyi kereskedelmi és iparkamarához a következő körrendeletet intőzte:

Felséges asszonyunk Erzsébet királyné gyilkos kéznek esett áldozatul. Halála gyásza borítja az egész nemzetet, melynek minden rétege osztozik felséges urunk fájdalma és gyászában. Ebből a gyászból kétségkívül kiveszik részüket kereskedelmi és iparkamaráink s általuk a kereskedő és iparososztály is, mire nézve a megfelelő módot megtalálni a kamarák feladata leend.

Azonkívül elrendelte a kereskedelemügyi miniszter, hogy valamennyi állami és államilag segélyezett iparoktatási intézetben a temetés napján az iskolák teljesen szüneteljenek; a hivatalos gyászünnepély napján az iskolák az összes ifjuság részvételével gyászünnepélyt tartsanak; a helyi egyházak által rendezendő gyászünnepélyen az iskolák összes ifjuságokkal részt vegyenek.

(A vöröskereszt egyesület gyásza.) A vöröskereszt egyesületet súlyosan érinti a királyné halála. 1879 óta védnöknője a királyné ennek az emberbaráti intézménynek, melynek egy közgyűlésén személyesen is részt vett. 1880 május 10-én az Akadémia dísztermében tartott közgyűlésen foglalta el Erzsébet királyné az elnöki széket. Az Akadémia termében azóta sem hallatszott olyan lelkes, viharos öljen, mint mikor a királyné belépett. A királyné többször is meglátogatta a vöröskereszt egyesületet és jótékony párfogatást rá mindenkor kiterjesztette.

(A magyar kereskedelmi csarnok) választmánya ma rendkívüli ülést tartott, amelyhez a választmány tagjai teljes számban megjelentek.

Az egyesület elnöke haraszt Jellinek Henrik a meghatottságtól reszkető hangon a következő tagok által állva meghallgatott szavakat intőzte a választmányhoz:

A gyilkos merénylet, amelynek áldozata Erzsébet királyné lett, gyásza borította a nemzetet, lesújtotta és igaz mély fájdalommal töltötte el a nemzet hű fiait.

Nincsen szavam, amely a mi érzéseinket hiszen és méltóan kifejezhetné. A csodálatot, a tiszteletet, a rajongásig érő szeretetet kellene tolmácsolnom, — s íme a vérfagyasztó érzés tompa fájdalma tolu njkaimra.

Erzsébet királyné az erénveknek utólréhetetlen eszményképe. — Nem a hatalomnak oly dus mértékben rendelkezésére állott eszközeivel, hanem szellemének varázsával, lelkének kincsével kapcsolta össze a nemzetet a trónnal.

A századvég rideg és materialisztikus áranlatái közepette Erzsébet királyné alakja — ember-

feletti lényként — diessugártól övezve tünt fel s így fog tűndökölni az idők végéig hazánk történetében.

Amidőn ezen fájdalmas pillanathban szeretünknek, ragaszkodásunknak és hűségünknek a mi szerény szívünkben mi is kifejezést adunk, foglaljuk ezt össze azon fohászban: „Adjon Isten erőt szeretett királyunknak a sors ezen sújtó csapásának elviselésére s találjon vigaszt a nemzet rajongó szeretetében s azon áldásban, amelyet dicső országjárása kunyhóban és palotában lépten-nyomon keltett és alkotott.

Indítványozom az elnökség nevében:

1. a magyar kereskedelmi csarnok választmánya a főváros rokon testületeivel együttesen felhívást intéz a székes főváros összes kereskedőjéhez, hogy a végtisztesség napján a mély gyász jelölül üzleteiket zárva tartassák;

2. határozza el a választmány, hogy Magyarország örangyala emlékének megörökítésére felállítandó szobor létesítéséhez úgy maga hozzájárul, mint a tagok körében e célra gyűjtést rendez.

Ez indítványokat egyhangulag elfogadták.

A vidék gyásza.

A vidéki városokból még egyre jönnek hírek a gyászos hír hatásáról. A mai nap folyamán a következő táviratokat kaptuk:

Veszprém, szeptember 12.

Fenyvessy főispán 16-ára rendkívüli megyei közgyűlést tart, amely kizárólag a nemzeti gyászszal foglalkozik. A közgyűlésen el fogják határozni, hogy részvétüknek mily módon adjanak kifejezést. A vármegye tisztviselőit s a törvényhatósági bizottság tagjait a főispán felhívta harmincz napi gyász viselésére. Az egész polgárság elhatározta a gyász viselését. A legtöbb testület koszorút küld. Veszprém városa e napokban szintén rendkívüli közgyűlést tart. Az összes felekezetek gyászistentiszteletet rendeznek.

Brassó, szeptember 12.

Brassó vármegye minden intézkedést megtett arra nézve, hogy a lakosság a királyné elhunyt felett érzett gyászát méltón fejezze ki. A vármegye közigazgatási bizottságának mai ülésén Maurer Mihály főispán tolmácsolta azt a mély fájdalmat, amelyet a megye lakossága a nagy veszteség felett vallás- és nemzetiségi különbség nélkül érez és indítványozta, hogy a bizottság a királyné emléket jegyzőkönyvileg örökítse meg. Az ülésen néma csöndben hallgatták végig a főispán beszédét és egyhangulag elfogadták az indítványt. A vármegye törvényhatósági bizottsága a királyné halála alkalmából rendkívüli közgyűlést tart. Általános az óhaj, hogy a királyné temetésén a vármegye küldöttségileg képviseltesse magát.

Debreczen, szeptember 12.

Debreczen egészen gyászba borult. A városban mindenfelé óriási fekete zászlók lengenek. A városi törvényhatóság kedden rendkívüli közgyűlést tart, amelyen a királyné emléket jegyzőkönyvben megörökítik, a miniszterelnököt fölkérlik, hogy tolmácsolja a város részvétét a királyné emlékének, hogy az összes felekezetek iskolai gyászistentiszteletet tartsanak. A jogakadémiai ifjuság a nagyközönség bevonásával fog gyászünnepelet tartani és tizenegyet napig fekete karszalagot hord. A szűd nőegylet ezer forintos Erzsébet-alapítványt tesz, melynek kamataiból minden évben a királyné halálánál évi díló napján soraidőzött szegény asszonyokat segélyeznek, valláskülönbség nélkül.

Mátészalka, szeptember 12.

Felsőes királynéknak tragikus halála nagy izgatottságot keltett és mély bánatba ejtette Mátészalka városát és környékét. A házakon gyászlobogók lengenek. Hosszay Endre főszolgabíró képviselőtestületi gyűlést hívott egybe és a gyász külső kifejezésére vonatkozólag intézkedett.

Eperjes, szeptember 12.

A rettenetes csapás híre, mely hazánkat királynéjától fosztotta meg, mondhatatlan részvétet és gyászt keltett egész Sáros vármegyében. Nyomban a lesújtó hír vétele után az egész megyében kitűzték a gyászzászlókat és több templomban mindjárt vasárnap délelőtt az istentisztelet alkalmával külön imában emlékeztek meg a királyt, a hazát és a nemzetet ért iszonyú veszteségről. A vármegye törvényhatósági bizottságát rendkívüli közgyűlésre

hívták össze, amelynek egyetlen tárgya a gyász eset lesz. A rendkívüli közgyűlést 17-én tartják meg. A 14-én tartandó közigazgatási bizottsági ülés szintén kizárólag ezzel a tárggyal fog foglalkozni és a további tárgyalásokat el fogja napolni. Eperjes városa szintén rendkívüli közgyűlést fog tartani, amelyre a polgármester 14-ére hívta egybe a képviselőtestületi tagokat. Az eperjesi „Széchenyi-kör“, az „Eperjesi társadalmi egyesület“ és a „Sárosmegyei jótékony nőegylet“ rendkívüli közgyűléseket hívták össze. Az eperjesi jogakadémia tanári kara nyomban a gyász híre után rendkívüli gyűlésre jött össze, amelyen Wlasics miniszter hivatalos sürgönyét tárgyalván, lépéseket tett a gyász méltó kifejezésére és gyászünnepelet tartására nézve s táviratot intézett a kultuszminiszterhez, kérve, hogy mely gyászának és fájdalmának kifejezését a trón elé juttassa. A jogakadémiai ifjuság is nyomban tüstelt tartott, amelyen Horváth dr. a kar dékánja, beszédet intézett a teljes számmal egybegyűlt ifjusághoz, amely a dékán javaslatára kimondotta, hogy a nemzeti gyászban szívvel-lelélekkel osztozik, hogy egy negyedévig a bal karon gyászszalagot visel, hogy a gyászünnepeleten, amely a kollégiumban fog rendeztetni, részt vesz, s ennek műsorában magának részt kér, végül, hogy részt vesz a városban tartandó valamennyi gyászünnepeleten és gyászistentiszteleten.

Békés-Csaba, szeptember 12.

Békésmegye közigazgatási bizottsága Lukács György főispán elnöklése alatt tartott gyűlésén fájdalmasan emlékezett meg a nemzetet és királyt ért óriási veszteségről. A főispán könyezve mondotta többek közt:

— Tegyük fogadást, hogy lelkünk minden erejével azon leszünk, hogy ősz királyunk szenvedéseinek enyhítsünk.

A főispán beszédét a bizottsági tagok állva hallgatták végig és elhatározták, hogy jegyzőkönyvbe iktatják.

Máramaros-Sziget, szeptember 12.

Máramaros-Szigetre este 7 órakor érkezett a megdöbbentő gyászról az első értesítés Roszner Ervin báró főispánhoz. Időközben hasonló tartalmú táviratok érkeztek a kabola-polyánai vadászterületen időző Ferencz Salvator és József Ágost főhercegek részére a máramaros-szigeti erdőgazgatósághoz. Roszner Ervin báró főispán, Tomcsányi Gusztáv erdőgazgatóval azonnal kocsira ült, hogy a királyné haláláról a főhercegeket még az éjjel értesítse. Éjjel körül érkeztek Kabola-Polyánára, de a főhercegek nem a községben, hanem az erdőségben berendezett vadásztanyákon háltak. Az egyik vadásztanya 12 kilométerre, a másik két kilométerrel még távolabb fekszik a községtől s csak gyalog lehet megközelíteni. A főispán értesítette a főhercegeket a megdöbbentő halálesetről.

Mindkét főherceg még az éjjeli órákban utnak indult, lázas sietséggel haladva előre az erdei gyalogösvényeken. Kabola-Polyánáról Nagy-Bocskóig kocsin tették meg a 11 kilométernyi utat. Nagy-Bocskón a főispán intézkedéséből külön vonat várt a főhercegekre, de az a Máramaros-Szigetről hajnalban induló gyorsvonathoz nem csatlakozhatott, mert a főhercegek csak 7 óra után érkezhettek Máramaros-Szigetre s különvonaton Debreczen és a rákosi királyvágyon át folytatták utazásukat Bécsbe.

A főispán a nagy veszteség alkalmából e hó 13-ára törvényhatósági bizottsági rendkívüli közgyűlést hívott össze. Lator Sándor alispán táviratban tudatta a közigazgatási hatóságokkal a királyné halálát.

Zala-Egerszeg, szeptember 12.

Zalavármegye törvényhatósági bizottsága Janovich László dr. gróf főispán elnöklése alatt nagyszámú bizottsági tag jelenlétében ma rendes közgyűlést tartott. A főispán kevéssel 10 óra előtt mélyen meghatott hangú beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Indítványozta, hogy a törvényhatóság tagjai a római katolikus templomban tartandó gyászistentiszteleten részt vegyenek. Az istentiszteleten, melyet Balaton József apátplébános a káplánok segédletével végzett, a vá-

ros egész közönsége részt vett. Istentisztelet után a gyűlést újból megnyitották. Az országot ért nagy csapást közlő miniszteri leiratot fölolvasták, melyet a közgyűlés szomorúan vett tudomásul. A gyász esetet jegyzőkönyvbe írtatták és azt a felségéhez feliratulag juttatja. A nagy halott ravatalára koszorút helyez s a temetésen a főispán, az alispán, Balaton József, Batthyányi József gróf és Bogvay István által képviselteti magát.

Temesvár, szeptember 12.

A város törvényhatósági bizottsága holnap délelőtt tizenegy órakor, a megye közönsége pedig szerdán délelőtt tizenegy órakor tart rendkívüli közgyűlést. Az iskolai ifjuság részére külön gyászmisék lesznek a temetés napján a város összes templomaiban.

Szeged, szeptember 12.

Szeged város törvényhatósága ma délután rendkívüli közgyűlést tartott és elhatározta, hogy a királyné emléket és halála fölött érzett mély fájdalmát jegyzőkönyvben megörökíti. A felségéhez a királyhoz feliratot intéz, melyben legmélyebb fájdalmát és részvétét és egyuttal odaadó hűségét és szeretetét tolmácsolja. A temetésen küldöttségileg képviselteti magát és a ravatalra koszorút küld, ünnepélyes gyászmisét tartat s azon testületileg vesz részt és az összes polgári és katonai hatóságokat meghívja. Szeged város összes hatóságai, egyesületei és testületei intézkedtek már a gyász külső kifejezésének impozánsá tételére iránt.

Kolozsvár, szeptember 12.

Az Erdélyi magyar közművelődési egyesület szünet utáni első rendes ülése ma délután kizárólag a gyász esettel foglalkozott. Az ülésterem fekete posztóval volt bevonva. Béli Ákos gróf elnök azt indítványozta, hogy az „Erdélyi magyar közművelődési egyesület“ részvétét jegyzőkönyvileg örökítse meg és a királyhoz részvétfeliratot intézzen; az „Erdélyi magyar közművelődési egyesület“ iskoláiban és óvodáiban gyászünnepelet rendeztessenek és a temetésen küldöttségileg résztvegyen. Az indítvány egyhangú elfogadása után az ülést bezárták.

Szatmár, szeptember 12.

Vasárnap este 8 óra előtt ezrével tolongott a nép a postára, hogy a fővárosból érkezett lapokból értesüljön a részletekről és az újságokat az utcai lámpák alatt csoportokban olvasták az emberek.

Szatmár város törvényhatósága mai rendes közgyűlésén Hugonnay Béla gróf főispán a részvét igaz hangján emlékezett meg azon megmérhetetlen, megrendítő fájdalomról, mely országunkat királynéknak halála által érte. A közgyűlés elhatározta, hogy a felségéhez részvéttáviratot intéz s azután elnapolta magát. Kedden a székesegyházban Meszlényi Gyula püspök gyászmisét mond a királyné lelküdvéért.

Esztergom, szeptember 12.

Andrássy Mariska urhölgy, az alispán leányának kezdeményezésére az esztergomi hölgyek elhatározták, hogy az ország hölgyközönségéhez felhívást intéznek az áldott emlékü királyné ravatalára helyezendő koszorúra való gyűjtésre. A mozgalmat nyomban megindították.

Verscez, szeptember 12.

Szeretett királynéknak meggyilkoltatásának híre mely hivatalos formában csak vasárnap délben érkezett ide, nagy megdöbbenést és fájdalmat okozott. Az összes középületekre kitűzték a gyászlobogókat. Törvényhatóságunk részvéttáviratot fog intézni a királyhoz és a temetésen is képviselteti magát.

Lugos, szeptember 12.

Dessewffy csanádi püspök szerdán a temesvári székesegyházban nagy requiemet tart, azután Bécsbe utazik a királyné temetésére. A krassószörényi városokban tervezett bérnáló körut — noha már minden készüllet meg volt tétel — e közbejött gyász miatt elmarad.

Kaposvár, szeptember 12.

A királyné halálának híre félbeszakították a színelőadást. Az egész városban mindenütt elhallgatott a zene, minden nyilvános helyiség kiürült.

Nagybecskerek, szeptember 12.

Torontál vármegye közigazgatási bizottságának ma délben tartott rendkívüli közgyűlésében Rónay Jenő főispán megemlékezett az országot ért súlyos csapásról. A közgyűlés elhatározta, hogy a belügyminiszter útján részvétiratot küld a királyhoz. A vármegye hat hétig fekete pecsétet használ. Az összes iskolákon, középületeken és sok magánépületen gyászlobogó. A törvényhatósági bizottság szeptember 14-én rendkívüli közgyűlést tart a gyász tárgyában.

Vác, szeptember 12.

Vác törvényhatósági bizottsága rendkívüli gyászközgyűlésében elfogadta egy előző értekezleten a Gajári Géza országgyűlési képviselő által tett indítványokat. A képviselőtestület első sorban helyeslését fejezte ki Zádor János dr. polgármesternek, hogy a képviselőtestületet a törvényes formák mellőzésével ezáltal összehívta. Az „Országos Hírlap”, „Nemzet”, „Budapesti Napló” és „Budapesti Hírlap” 11-iki számaiban megjelent cikkeket felolvasták. A Budapestben felállítandó országos szoborra a képviselőtestület megszavazott száz forintot. A város a temetésen a polgármester és Freysinger dr. által fogja magát képviseltetni. Nagy hatást keltett a polgármester emlékbeszéde, melynek befejeztével Gajári Géza felolvasta Szilágyi Dezső beszédét, majd Jókai Mór, Mikszáth Kálmán és Rákosi Jenő cikkeit a gyászesetről. A közgyűlés meghatottan hallgatta végig a felolvasást.

Lőcse, szeptember 12.

Lázasan folytak az előkészületek a király fogadtatására, mikor a lesújtó gyász hír megérkezett. Nemzetiszin lobogódiszba öltözött város várta a királyt. Lassaukint lekerültek a házakról a nemzetiszinű zászlók és helyükbe kerültek szomorú fekete gyászlobogók.

Fogarasz, szeptember 12.

Bauszner Guido főispán 21-ére hívta össze a vármegye képviselőtestületét, hogy gyász-közgyűlésen rója le kegyeletem adóját Erzsébet királyné, Magyarország égbe szállt védangyala feledhetetlen emlékének. A fogarasi gimnázium tervezett megnyitó ünnepélye jövő évre marad, mert a gyász ideje alatt Fogarason ünnepélyt nem rendeznek.

Eger, szeptember 12.

Kállay főispán rendkívüli megyei közgyűlést bított össze 17-re. A főszékcségyházban holnap requiem lesz, melyen Samassa fog pontifikálni. Az érsek elrendelte, hogy esténként a város összes tornyaiban a harangok szóljanak. Az egyházmegye területén mindenütt gyász-istentiszteletet tartanak a templomokban.

Zágráb, szeptember 12.

A községtanács ma délelőtt Mosinszky polgármester elnöklése alatt rendkívüli ülést tartott, amelyen elakuenem az összes tanácsosok fekete ruhában jelentek meg. A polgármester megindult hangon adta tudomására a községtanácsnak a királyné elhunytát, majd kiemelte a királyasszony erényeit és felhatalmazást kört arra, hogy a községtanács részvételt táviratilag fejezhessen ki. A községtanács állva hallgatta meg a beszédet és az utolsó szavakra „szlava” kiáltásokba tört ki.

A horvát országos kormány egyelőre országos gyászt rendez el. A hadtest-gyakorlatokat megszüntették.

Nyíregyháza, szeptember 12.

A gyász hírről az első értesülés Feilitzsch báró főispánhoz érkezett. Kora reggel a „Szabolcsi Hírlap” rendkívüli kiadásából értesült a város a szomorú hírről. A nép csoportonként összeverődve olvasta a hírt. A középületekre kitűzték a gyászlobogót. A városi tanács ma ülést tartott. Elhatározták, hogy rendkívüli közgyűlést hívnak össze. A királynál feliratilag fejezik ki részvétüket és a ravatalra koszorút küldenek. Feilitzsch báró főispán tegnap este a fővárosba utazott.

Pozsony, szeptember 12.

A mai rendkívüli közgyűlést Szalavszky főispán rendkívül megható, szép beszéddel nyitotta meg, melyben a boldogult királyné elvesztése fölött való mély fájdalomának adott kifejezést. A teljes számban megjelent, feketebe öltözött bizottsági tagok mély megindultsággal egyhangulag elfogadták

a tanács javastait, melyeket a tanács tegnap óta még azzal töltött meg, hogy Pozsony város a boldogult királynénak emelendő szobor érdekében indított mozgalomhoz szívrrel, lélekkel csatlakozik és e célra ezer forintot megszavaz. Az Andrássy főjegyző által felolvasott részvételfiratot szintén elfogadták, mire a főispán az ülést berekesztette.

Szombathely, szeptember 12.

Reiszig Ede főispán szeptember 19-ére rendkívüli közgyűlésre hívta össze Vas vármegye törvényhatóságát; ezt megelőzőleg gyásztentiszeletet tartanak a püspöki székesegyházban. Szombathely város ugyanakkor közgyűlést tart. Vas vármegye összes községeiben gyászlobogók lengenek. A zenét az egész vármegye területén megszüntették. Mulatságok és a bucsuk nem tartanak meg. A férfiak kalapjaikon gyászfátyolt, a katolák és az egyenruhás állami, megyei és városi alkalmazottak fekete karszalagot viselnek. A királyné temetésének napján a vármegye összes templomainak harangjai zugni fognak. Károlyi alispán kiáltványt intézett a vármegye lakosságához a nemzeti gyász ügyében.

A hivatalos sajtó.

A „Budapesti Közlöny” mai száma a következőket közli:

A magyar nemzet gyászsa.

A népszerűségnek az az évtizedek óta folyó hódolattal, hálával és rajongással kifejezett lelkesedése, melylyel a hű magyar nemzet mindig és mindenütt elárasztotta jószágos királynéját, valahányszor csak az országban megjelent s huzamos ideig és mindig szeretettel időzött s legmélyebb áldásával kísérte minden lépését, midőn távoli földeken, anyai mély fájdalmai közben, vigaszt keresni járt: egy elremitő hír súlyos hatása alatt egyszerre szóval ki nem fejezhető bánatra és izgató keserűségre vált.

Ha a természetnek kivételt nem ismerő rendje szerinti halállal vesztettük volna is el nemzetünk földi patronáját: akkor is nehéz volna megnyugodni e minden jó lelket nyomasztó csapásban. Hát még így, mikor a közbánat érzésébe az a keserítő tudat vegyül, hogy a legnemesebb sziv, a legáldottabb királyné, akiért annyian lettek volna készek feláldozni saját életüket, egy elállatiasult örvény ember gyilkoló kezének esett hirtelen martalékul.

Hányan, de hányan mondhatták el e hír hallatára világszerte, különösen hazánkban, ugyanazokat a mélyen megindító, egyszerű szavakat, melyeket ő felsége a király a nagy megrendülés első perceiben ejtett ki: „Megfoghatatlan, hogy mint támadhatta meg egy ember ezt asszonyt, aki egész életén át soha rosszat, mindig csak jót tett!”

Bécs, szeptember 12.

A „Wiener Abendpost” írja:

Ez a mondás: „Mindnyájan egy ház és egy család vagyunk”, soha sem volt annyira igaz, mind ezekben a napokban és ez az a forrás, amelyből a szívek azt a reményt merítik, hogy császárukat ez a legsúlyosabb próba sem fogja megtörni. A megható részvételnitkozatok rint azt a reményt fejezik ki, hogy az uralkodó kiállja a csapást és újra példáját adja annak a hősi kötelességszeretnek, melynek csodálatraméltó mintaképe gyanánt állott mindenkor kortársai előtt.

Ausztria gyászsa.**Bécs, szeptember 12.**

A bécsi tőzsdekamara rendkívüli teljes ülésén Müller elnök beszédében, amelyet állva hallgattak végig, kifejezte a legjobb, legfeneklebb császárné elvesztése felett, érzett legmélyebb fájdalmat és kimondhatatlan gyászt. A gyülekezet egyhangulag elhatározta, hogy a temetés napján a tőzsde zárva marad.

Prága, szeptember 12.

A francia konzul ma délben a konzulátusi titkár kíséretében a helytartóságra hajtattott és Coudenhove gróf helytartó előtt kifejezte kormányának a részvételt, a maga nevében pedig a borzalmas tett fölött felháborodásának és az uralkodó ház gyászsa fölött részvétének adott kifejezést.

Triest, szeptember 12.

A városi tanács mai rendkívüli ülésén Dom-pieri polgármester beszédet mondott, amelyben a lakosság mély részvétének adott kifejezést és bejelentette, hogy a város részvétét már táviratilag tolmácsolta ő felségénél. A városi tanács felállással hagyta jóvá ezt az intézkedést és megbizta a polgármestert, hogy a temetésen jelenjen meg. Azután az ülést a gyász jelölés elnapolták.

Krakó, szeptember 12.

A községtanács mai rendkívüli ülésén egyhangulag elfogadta az elnöknek azt az indítványát, hogy ő felsége elhunytá alkalmából legmélyebb fájdalomának adjon kifejezést és a temetésen küldöttségileg képviseltesse magát.

Laibach, szeptember 12.

A herceggpüspök a székeskáptalannal és a katolikus papság egyéb képviselőivel, a tartományi bizottság tagjai, a községi képviselőtestület, a közjegyzői kamara képviselői, a kereskedelmi és iparkamara, az evangélikus egyházközség képviselői és valamennyi egyesület küldöttségei azzal a kérelemmel járultak a tartományi előjáróság elé, hogy legmélyebb részvétük és legfájdalmasabb gyászuk kifejezését juthassa a trón számolyához. A lakosság minden rétegéből és az ország minden részéből egyre-másra jönnek a részvétáviratok.

Görz, szeptember 12.

A községtanács ünnepélyes ülésén Venuti dr. polgármester a város meleg érzelmeit tolmácsoló beszédében emlékezett meg az elhunyt királynéről. Igaz hazafiságra valló szavakkal fejezte ki a király ő felsége iránt való részvételt, mire a községtanács elhatározta, hogy ő felségéhez táviratot intéz, amelyben részvétét és hódolatát fejezi ki.

A külföld részvéte.**Bécs, szeptember 12.**

A nap folyamán a főudvarmesleri hivatalhoz számtalan távirati részvétnyilatkozat érkezett a miniszterektől és állami főméltóságoktól, a diplomatáktól, a főpapságtól, a főnemességtől és magasrangú katonai személyiségektől. Számos egyesület elhatározta, hogy kifejezést ad gyászának, hasonlóan valamennyi korona-tartomány tartományi bizottságai és községi képviselő-testületei is. Számos községi képviselő-testület küldöttséget mentst a temetésre.

Bécs, szeptember 12.

Szirmadsev bolgár diplomáciai ügyvivő ma délután átadta a külügyminiszternek a bolgár kormány részvétét. Ferdinand fejedelem részvétáviratot küldött a királynak.

Berlin, szeptember 12.

Tegnap délután az összes porosz miniszterumok épületein kitűzték a gyászlobogót. A külügyi hivatal és a birodalmi gyűlés épületein már délelőtt óta zászlók lengenek. A királyi palotán, Frigyes császárné palotáján és valamennyi hercegi palotán a mai nap óta félárhoczra eresztve lenegnek a lobogók.

A királyi szolgálati épületek, ugyszintén a kaszárnyák is parancsot kaptak, hogy tüzzék ki a gyászlobogót. A városházán, a tőzsdén, a vásárcsarnokokon és a tüzoltók épületein félárhoczra eresztették a zászlókat. Számos házban, így nevezetesen a Friedrichs-strassen és az Unter den Lindenen félárhoczra bocsátva leng a német lobogó.

Sok üzlet kirakata gyászdiszítéssel van ékesítve. Az osztrák-magyar nagykövetség palotájában megjelentek Eulenburg gróf főudvarmester, Plessen tábornok, a főhadiszállás parancsnoka és Hahnke, a katonai iroda főnöke. Lucanus a polgári kabinet-iroda főnöke már vasárnap reggel részvétlátogatást tett a nagykövetségnél. A Hedvig-templomban, valószínűleg a temetés napján, gyász-istentiszteletet tartanak.

Berlin, szeptember 12.

A „Reichsanzeiger” írja:

A császár a birodalom fejedelmeivel és szabad városaival, valamint az egész német néppel összeforr a legbensőbb részvétben amí mondhatatlan szerencsétlenség fölött, amely Ferencz József császárt és királyt és a szövetséges Ausztria-Magyarország népeit sújtotta.

A felséges hitvesért, a német vérből származó és országaitól oly hirtelen elragadott nemes fejedelemsasszonyért való fájdalmas gyászt nyomon kísér az általános felháborodás a gyáva gyilkos ellen, aki arra vetemedett, hogy Svájc földjét az anarchizmus legátkosabb cselekedetével szentségtelenítse meg.

Az udvar négy heti gyászt fog viselni.

Karlsbad, szeptember 12.

Sándor szerb király holnap elutazik innét, de nem Svájcba megy, ahová tervezte, hanem Baden-Badenbe. A királyra a gyilkosság híre lesújtó hatást tett.

Kopenhága, szeptember 12.

A görög király, a dán trónörökös és János glücksburgi herceg ma délután részvételogatást tettek Trautenberg báró osztrák-magyar követnél.

Bukarest, szeptember 12.

A borzasztó hír ide tegnap a délelőtti órákban érkezett. Az osztrák-magyar követségen azonnal kitűzték a gyászlobogót. Sturdza Demeter miniszterelnök, aki Sinaiában tartózkodott, azonnal Bukarestbe sietett, hogy a követségél az egész kormány nevében legmélyebb részvétet töltsön. Részvénytilatkozatuk megtétele végett a többi miniszterek is megjelentek a követségél. A temetés napján a székesegyházban gyászistentiszteletet tartanak.

Pétervár, szeptember 12.

A „Journal de St. Petersburg” írja:

A táviró rémitő hírt hoz arról a gaz merényletről, melynek ő felsége Erzsébet császárné áldozatul esett. Akadt egy örült ember, aki orruval meggyilkolt egy uralkodót, akinek nem volt ellensége, nem lehetett ellensége, akinek egész élete a legmagasztosabb erények mintaképe volt, akinek előkelő lelki tulajdonságait mindenki tisztelte. E borzasztó büntett gondolatán fájdalmasan szorul össze a szív. Erzsébet királyné ő felsége azzal a reménnyel ment Svájcba, hogy új erőt gyűjt a küszöbön lévő nagy ünnepekre, amelyekre Ausztria-Magyarország összes népeinek lojalitása jelétül ő felsége jubileuma alkalmából Bécsben készülöttek s amelyek a kegyetlen és olthatatlan fájdalmat, mely az uralkodónő anyai szívét érte, enyhíthették volna. Ausztria-Magyarország fájdalomtól áthatott népei egyesíteni fogják imáikat forrón szeretett uralkodójuk fohászával. Az orosz nemzet szíve mélyebből osztozik az érzelmekben, amelyek Ferenc József ő felsége valamennyi hű alattvalóját eltöltik és szívből óhajlja, adjon Isten a fekkölt uralkodónak erőt a borzasztó csapás elviselésére.

Lausanne, szeptember 12.

A nemzetközi mezőgazdasági kongresszus ma Ruffy szövetségi elnök nagyszámu külföldi személyiség jelenlétében megnyitotta. Az elnök megnyitó beszédében egyebek közt azt mondta:

„A merénylet, amelyet a legnemesebb, legkegyesebb és legjótékonyabb uralkodónő személye ellen elkövettek, az országot, amely számos kiváló személyiség örömteljes fogadására készült, mely gyászba borította.”

Méline, Franciaország volt miniszterelnöke és a kongresszus tiszteletbeli elnöke, ezeket mondta:

A kongresszus szíve mélyebből csatlakozik a svájci népnek a gyáva merénylet által okozott gyászához, amely merénylet bizonyítja, mily közel áll gyakran a legnagyobb civilizáció a legnagyobb barbarizmushoz.

A király köszönete.

Bern, szeptember 12.

Ferenc József király ő felsége a következő táviratot intézte Ruffy szövetségi elnökhöz:

„Mélyen meghatva a benső részvétnél oly melegen kifejezett érzelmeitől, szívem mélyebből mondok köszönetet a szövetség-tanácsnak és az egész svájci népnek, ama súlyos veszteségben való részvétért, amely engem a gondviselés kifürkészhetetlen akaratából ért.

Ferenc József.”

Kuefstein gróf osztrák-magyar követ, aki most Genfben van, a következő táviratot intézte a szövetség-tanácsnak:

„Deucher szövetség-tanácsos ur ő nagyméltóságának

Bernben.

Goluchowszki gróf megbízott engem, hogy a magas svájci szövetség-tanácsnak azért a melegen részvétért, amelyet a császárné és királyné tragikus elhunyt alkalmából úgy általam, mint a bécsi svájci követség útján kifejezésre jutott, egyelőre a miniszter ur köszönetét fejezzem ki, azzal a megjegyzéssel, hogy ő nagy méltósága ezeket a részvénytilatkozatokat ő felsége tudomására adni el nem mulasztja. Kuefstein gróf.

Róma, szeptember 12.

Az „Osservatore Romano” közlése a szövegét annak a táviratnak, amelyvel Ferenc József ő felsége a pápa részvét-táviratára válaszolt. A távirat így szól:

Abban az iszonyu szerencsétlenségben, amely engemet és házamat lesújtott, Szentséged szavai, amelyeket eltölt a szent felháborodás és a jóindulat és áthat a hit, amely mindig egyetlen menedémem volt, üdítő vizsgálatást hoztak megtört szívemnek. Fogadj szentséges atyám, szívből jövő hálámat szavaiért és atyai áldásáért. Emlékezzék meg szent imáiban irgalmasan a jövőben is forrón szeretett, szerencsétlen hitvesem megdicsőült lelkéről, rólam és családomról.

Ferenc József.

Az „Osservatore Romano” ehhez a következőket írja:

Legyen megengedve e fájdalmas órában, hogy a lovagias, páratlan uralkodó irányában, aki ragyogó erényeivel fogva ellenállhatatlan vonzóerőt gyakorol minden népére, mérhetetlen gyásznak és a rettenetes merénylet fölött érzett felháborodásunknak és iszonyatunknak adjunk tiszteletteljes és őszinte kifejezést. Őltalmazza a felséges halott szelleme jótékony géniuszaként az oly mélyen szított Habsburg-monarchiát.

Szocialista harg a gyilkosságról.

A berlini szociáldemokraták híres ujsága, a „Vorwärts” így irt a királyné haláláról:

Genfben egy érthetetlen büntetést követtek el. Ausztria súlyosan beteg császárnéja, aki üdülés végett időzött ott, áldozata lett egy olasz bicskásnak. Olyan cselekedet ez, amely érthetetlen marad, ha nem derül ki az, hogy egy örült ügyében fogant meg ez a cselekedet. Mivel mi, mint a gyilkosság minden formájának ellenségei, a politikai merényleteket is mindig elíteltük, igyekezzünk az ilyen cselekedetek pszichológiai indokait kikutatni. Ez alkalommal azonban hiábavaló minden ilyen kísérlet. Mert ha kiderül is az, hogy a gyilkos tényleg anarchista volt, azért az még nem bizonyítja a merénylet politikai jellegét. Az anarchistáknak ugyanis nincs közös szervezetük, nincs vezető központjuk, a tett propagandájának ostoba jelszavai köztük sem igen hatnak. Általában a gyilkos politikai meggyőződésénél fontosabb volna a fizikó elmeállapotának megvizsgálása. Mert nézetünk szerint csak beteg agyban születethetik meg az a gondolat, hogy fényes nappal, az utca kellő közepén megölessék egy ártatlan, idős beteg nő, aki senkit sem bántott. Reméljük, hogy a svájci hatóságok függetlenebbek is, semhogy ebben az esetben ők is úgy járjanak el, ahogy a Nobilet eset alkalmából Bismarck tett, midőn a tettes elmeállapotának megfigyelését erőszakosan megakadályozta.

Az elhunyt királyasszony jellemzésére többek közt ezeket mondja a „Vorwärts”:

A császárnénak igen rokonszenves tulajdonsága volt az irodalom iránt való érdeklődés, és itt nevezetes, hogy nem valami udvari versfaragó volt a kedvencze, hanem az a férfiú, akinek koronák és családok legkevésbé imponáltak — Heine Henrik. Mikor a Heine-szobor ellen Németországban nagy vihart rendeztek, a koronás asszonynak megvolt a bátorsága és a függetlensége ahhoz, hogy nyíltan a maga neve alatt nagyobb összeggel járuljon a szobor költségeihez.

Az olaszok ellen.

Fiumében, Triesztben és Laibachban tüntettek az olaszok ellen, mikor megtudták, hogy a királyné olasz ember gyilkolta meg. Ezek a zavargások teljesen ok nélkül valók voltak ugyan, mindazonáltal várhatták, hogy nem maradnak el. A nép, amelyen teljes mértékben uralkodik a vesztesnek elkeseredettsége, nekirontott az első embernek, aki csupán nemzeti kapcsolatban van a gyilkossal és átkozta miatta egész Olaszországot.

A tüntetésekről a következő tudósításokat kaptuk:

Fiume, szeptember 12.

Alig hogy köztudomású lett a királyné meggyilkolása és az, hogy a gyilkosságot olasz anarchista követte el, a szomszédos Susákon kitört a horvátoknak az olaszok ellen való régi gyűlölködése. A horvát liga tüntetést rendezett. A tüntetők megrohanták az anarchista bíróban álló Barbini és két más olasz gyűlölcésűs bodeját és szétrombolták, aztán a szárnyvasutnál dolgozó olasz munkások ellen vonultak. A rendőrség és csendesség együttesen vonult ki a tüntetők ellen és szétszórta őket és négy főkolompot letartóztatott.

Hasonló verekedések voltak a horvátok és olaszok közt Voloscában is, ahol egy olaszt a tengerbe dobtak. A fiumei oszteriákban a gyászhir hallatára sem hallgatott el a zene és énekszó, ami a magyarokat nagyon megbotránkoztatta. A rendőrség nagyon indolens volt a rakoncátlanok mulatókkal szemben. A városháza tornyán csak egészen apró zászló leng, magánházakon egyetlen egy lobogó sincs. A temetésen Vallentius podeszta, Milceni városi tanácsos, Brehlich tanácsos és több előkelő polgár fogja a várost képviselni.

Trieszt, szeptember 12.

Tegnap este zajos tüntetés volt az olaszok ellen, mely éjjel utánig tartott. A tüntetés egészen váratlanul jött és a rendőrség sem tudott róla semmit. Este hét óra fele kétszáz ember végighaladt a város főbb utcáin és nemcsak az utcákat senki, mert mindenki azt hitte, hogy ezzel a tömeges főtávonulással gyászukat akarják kifejezni. Így eljutottak a Giardino Publico-hoz és ott azt követelték, hogy a zene hallgasson el. Ez a kívánságuk nem teljesült és ezért kövekkel kezdtek dobálni a zenepavilonba, miközben egyre azt kiáltották:

— Vesszen Olaszország! Vesszenek az olaszok!

A muzikusok ijedten menekültek ki a zenepavilonból. Ekkor a tüntetők berontottak a kávéházba és azt teljesen elpusztították. E romboló munkájuk közepette számban megnövekedtek és most két csoportra osztoztak. Az első csoport a Cafe Nationale-ba ment és a benlevő olaszokat inzultálták. Az olaszok székeket dobtak a tüntetőkre. A második csoport a Piazza Grande-ra és innen a Corso-ra vonult. Útközben betörte az utcai lámpákat és bezúzta a „Piccolo” szerkesztőségének ablakait is. Éjjel után még mindig tüntettek. Ekkor megrohanták az Unione épületét. Három támadást intéztek ellene és az egyesület tagjai csak nagy nehézen tudták életüket megmenteni. Végre kivonult a rendőrség és szétszórta a tüntetőket. Attól tartanak, hogy ma a zavargások még nagyobb mértékben ismétlődnek.

Trieszt, szeptember 12.

Ma estére rendkívüli ülésre hívták össze a városi tanácsot, hogy állást foglaljon a kihágások nyomán támadt helyzettel szemben.

Trieszt, szeptember 12.

Ma este ismét tüntetést kíséreltek meg az olaszok ellen. Több külvárosból nagy csoportok vonultak befelé a városba, de a rendőrség szétugrasztotta vagy visszazsorította őket. Az olasz konzulátus előtt levő nagy térre katonaság vonult ki, de nem volt alkalma közbelépni. A rendőrség nagy eréllyel járt el és a katonaság közreműködése következtében könnyebb dolga volt, mint tegnap. Néhány lámpa és üveg beverésén kívül egyéb kár nem esett. Egy rendőrt egy ködobás meglehetősen súlyosan megsebesített, több rendőr könnyű sérüléseket szenvedett. Huszonegy embert letartóztaltak. Most, éjjelkor, nyugalom van.

Laibach, szeptember 12.

Laibach lakossága tüntet az olasz munkások ellen. Ma délelőtt a tüntetés valóságos zendüléssé fajult. Több mint ezer német ember özöbe vett száz olasz munkást és véresre verte ezeket. A tüntetők azután behatoltak a vendéglőkbe, ahol olaszok voltak és ezeket is elverték. Laibachban az építkezéseknél mintegy ezer olasz ember dolgozott. Az olasz munkások egy része ma reggel munkába akart állni, de a németek megtámadták őket. A dohánygyár környékén valóságos csata volt. Egy zászlóalj katonaság vonult ki és verte szét a tüntetőket. Az olaszok közül sok fölvette a vállalkozóktól fizetését és elutazott Laibachból.

Laibach, szeptember 12.

Idevaló munkások ma összegyűltek, hogy az olasz munkások ellen tüntessenek és őket az építésként elűzzék. Egyik helyen erőszakkal ütétek el őket, de komolyabb következményű tetlegeségre nem került a dolog. A rendőrség gyors intézkedései és a mai munkának önkéntes megszűntetése következtében helyreállt a nyugalom.

Laibach, szeptember 12.

Az olasz-ellenes tüntetések oly mértékkel öltöttek, hogy katonai segílyt kellett hívni. Egy gyalogzászlóalj két százada megszállotta a vaitschi téglagyárat (félóránra Laibachtól), ahol a legtöbb olasz munkás van alkalmazva és ahol véres összeütközések voltak az olaszok és a németek között. A katonaság közbelépésére megszűnt az ellenségeskedés.

Mikor utoljára láttuk.

A millenniumi ünnepek óta nem volt nálunk a királyné s akkor is alig mutatkozott a közönség előtt. Ha jött is valahova, melékutakon jött és ment, többnyire bérkocsin, hogy fel se ismerjék. Ahol perczekig látni lehetett, utolsó királynéi funkciója a fogadtatásnál volt a budai várakban 1896-ban. Mikszáth Kálmán tolla e nevezetes napról a következő szingazdag rajzot vetette papírra a „Királynéről”.

Hármat koppantottak a pálczás urak s belépett a királyné régi sugár termétével. Leült a trónon ura mellé balról Magyarország patronája. Ezer szem szegződött a trónra, melyre ujonnan himezték Magyarország czimereit ibolyavörös mezőre s melynek mennyezetét két nagy hófehér struczto-lí-bokor díszíti, a hajdan nemzetiszín struczto-líak helyett. De még több szem nézte a királynét.

Ott ült fekete csipkével áttört magyar ruhában, minden fekete volt rajta, minden, minden: haja átkötte gyászfátyollal, magyarosan, a hajtűk és gyöngyök mind feketék voltak. Csak az arca volt fehér és végtelenül szomorú... Egy mater dolorosa.

Ah, a régi arc ez még. Az, melyet a búbajos képekről ismerünk: a vékony, nemes vonások, az elől lenyirt kicsi haj, mint selyem-rojt húzódik a homlokra s fönt a dus hajfonat minden koronánál szebb korona. Ő az, ő, de a bánat már rajta hagyta nyomait az arcon, sokat pusztított — a kép még ugyanaz, csak hogy úgy tetszik, mintha ködben volna.

Nagy szempillái le vannak eresztve, élénk, kedves szeméből nem látszik semmi; ott ül csendesen, majdnem érzéketlenül, mintha nem látna senkit, nem hallana semmit. A lelke, óh a lelke másutt lehet. Egyetlen mozdulat, egyetlen tekintet nem jelzi érdeklődését. Olyan, mint egy fehér szobor a szomorú fehér arcával. Viszi-viszi a nagy bánatot mindenüvé, és hiába koppantanak háromszor a pálczás urak, az a nagy bánat el nem ijed attól, vele jön ide is.

És aztán elkezd beszélni Szilágyi, szép lassan, ahogy a trónnál illik. A király hova tovább figyelni kezd. Egy szó, egy gondolat megkapja és szeme ott csügg a nagy nemzeti szónok ajkán — de a királyné arcára semmi sincs írva. Semmi, semmi. Olyan fehér és olyan mozdulatlan.

Hát egyszer csak belevegyíti a szónok a királyné nevét is. Még csak a szemöldöke sem rezdül. Beszélhetnek a szoborról a szobornak.

De a királyné nevének hallatára egyszerre csak felug az éljen. És milyen éljen az! Mintha a szívekből szakadna ki egy érzelmi zivatar. Megremegnek a trónterem sárgás márványfalai. Valami csoda hang volt az, melyet nem lehet leírni vagy megmagyarázni. Volt ebben az éljenben zsolozsma, harangzugas, tengermorajlás, gyöngédség, érzés, még talán virágillat is.

S az érzéketlen felséges fej megmozdult. Gyöngén, alig látszólag intett köszönetet. Valami csodálatos kecs volt abban.

S az éljen fölhasant még erősebben és nem akart megszűnni perczekig, — szállt-szállt föl a boltozatokig és megregette a boltozatokat. A fehér strucz-tollak reszketni látszottak a hang-hullámoktól. Az ország nagyjai és törvényhozói nem elégedtek meg a mámoros kiáltásokkal, kalpagjaikat, esalmáikat leengették s egy sűrű erdő támadt fönn az emberek feje fölött sástollakból, kócsagokból, hűs szellőt támasztva a fojtó meleg levegőben. Ilyen legyezője is kevés királynénak volt még.

A szónok abba hagyja beszédét és várja, míg a féktelen lelkesezés lecsillapul. Hasztalan; nincs határa.

A királyné lesüti fejét... és az a hófehér arc egyszerre csak elkezd pirosodni... mindig jobban-jobban. Először csak nem olyan fehér többé, azután olyan, mint a frissen sürt tej, mintha rózsaszínnel volna befuttatva, azután piros lesz mint az élet, piros, egészen piros.

Milyen káprázat! Ferencz József király mellett ott ült egy életpiros királyné.

Egy perczig tartott az egész. Szemei tágra nyitlak, s a régi ragyogás kicsillant belőlük.

S a szemekből, melyek úgy tudtak valaha mosolyogni, hogy egy szomorú országot vidítottak föl, egy könyesebb bugygyant ki. Százan és százan látták a drága csöppet. Meg volt a reciprocitás. Egy mosolygó ország föl tudta vidítani a királynét.

De csak egy perczig tartott.

A felséges asszony szeméhez emelte csipkés zsebkendőjét, letörölte vele a könyvet. Az éljenzés megszűnt, a szónok folytatta a beszédét s a királyné arcáról kezdett lassan-lassan lefogyni a pirosság, mint ahogy a kés pengéjéről szemlátomást illan a ráfujt lehelet.

Egy percz és a király mellett újra ott ült a gyászba borult királyné, a mater Dolorosa halványan, csöndesen, érzéketlenül, mint egy fehér mozdulatlan szobor, mely egy édes arcra emlékeztet. Mikszáth Kálmán.

Mikor görögül tanult.

A királyné görögül tanul. Ez a hír bejárta a kettős birodalmat, a legtöbben olybá vették, mint a fejedelemsasszonynak szeszélyből eredő muló hajlamát, minden mélyebb ok nélkül, mely e hajlamot magyarázná. Pedig csak képzeljük el hozzá az idült, melyet a királyné magának Görögországban, hol gyengélkedése miatt hosszabb ideig tartózkodott, a természet pazar adományából megteremtett. Azt a szerény kis házikót, Gastiera falu tözsomszérságában. Ma a pompás Achilleion-kastély van a helyen, melyet czitrom- és narancsfák árnyékoltak s melyet a szomszédos olajfa-liget, ha egy kis szél támadt kellemes bódító illattal töltött be. A távolban háttérnek Korfu szigete látszott, melynek szegélye a tiszta, derült, végtelen kék égből mosódott el, míg a délnek ezzel a ragyogó pontjával szemben a másik oldalon Albánia fehér sziklái húzódtak a messzeségbe. És képzeljük hozzá azt a mély hatást, melyet minden művelt kedélyre Görögország történelmi nevezetességű helyei gyakorolnak. Argos, Mykene, Olympia — mintha velük együtt az ó-kor bizonyos korszakai vonulnának el a néző szeméi előtt. Itt tartózkodott a királyné 1888-ban és a táj varázsa alatt, egészen elmerülve a hangulatba, melyet a görög ég lelkébe oltott, elhatározta, hogy megtanulja a nép nyelvét.

A legelső görög oktatást Warsberg báró konzul ajánlatára Romanos korfui tanár adta.

Később Nopcsa báró főudvarmester, kivel a királyné tavaszi kirándulásokat rendezett a görög szigetre, alkalmas ciceronét keresett, ki a régiségeket a felséges asszonynak elmagyarázná. Thermodiáni ügyvéd vállalta magára a cicerone szerepét s ugyancsak ő oktatta a királynét kilencz hónappon át a nép nyelvére.

De ezzel nem elégedett meg a felséges asszony. Rendkívül nyelvtelenséggel megáldva, amily gyorsan, ép oly alaposan óhajtott az idegen nyelveket elsajátítani. Most már be volt avatva a görög nép-nyelvbe, tehát az irodalmi nyelvet akarta megtanulni.

Egy alkalommal Perfalt bárót, Gizella leányának főudvarmesterét, kinek neje görög születésű, felkérte, hogy olyan nyelvmestert ajánljon neki, akitől az irodalmi nyelvet megtanulhassa. Perfalt báró ez ügyben irt apósának, az pedig engem ajánlott a felséges asszony mellé, s már 1889. őszén a Miramare hajón Korfuba indultam, hogy télen át a királynénak görög oktatást adjak. A felséges asszony bámulatos gyorsasággal tanult. Látszott, hogy a haladást nemcsak erős akarata mozdította elő, hanem a meleg rokonszeny is, melyet a görög nép iránt érzett.

Naponkint egy órahosszat tartott a rendes tanítás, mely akkor is legnagyobb pontossággal folyt, ha uton voltunk Tunis vagy Málta felé. Séta közben mindig akadt egy irodalmi kérdés, melyet minden oldalról tárgyaltunk. Különösen megkedvelte a felséges asszony Christophulos és Valaurides költeményeit. Sűrűn olvastatta az Odysseát, természetesen új görög átírásban, megszerelte Heine mindama költeményeit, melyeket új görögre fordítottak. Csodálatos ellenszenyvel beszélt az ugynevezett Erásinus-féle görögsegről, melyet az európai iskolákban tanítanak.

Engem a felséges asszony mellé kezdetben csak egy félre szerződtek, de abban a kiváló kitüntetésben részesültem, hogy 1891. nyaráig oldala mellett maradhattam mint görög nyelvmester. Ez idő alatt a királyné annyira elsajátította a görög nyelvet, hogy minden segítség nélkül lefordította újgörögre Shakespeare három színművét: „Hamlet”-et, „Lear király”-t és a „Vihar”-t.

Érdekesnek tartom megemlíteni, hogy mialatt a felséges asszony séta közben görögül társalgott, Valéria főhercegnő is annyira elsajátította a nyelv elemeit, hogy majdnem mindent megértett. A király gyakran volt jelen görög előadásaimon s nagy érdeklődéssel kísérte a felséges asszony haladását. A király azonban sohasem beszélt görögül.

Engem németül szólított meg, a felséges asszonynyal azonban, bárhol voltunk, akár Bécsben, akár Schönbrunnban vagy Budán, mindig magyarul beszélt.

Ma a budapesti keleti kereskedelmi akadémián tanítok. Midőn a felséges asszony Gödöllőn lakott, abban a kitüntetésben részesültem, hogy magához rendelt. Itt azonban különös meglepetés várt rám. A felséges asszony, mint egy született görög, oly folyékonyan beszélt a nyelvet, és rendszeren görögül szokott megszólítani, most magyarul üdvözölt.

— Hozta Isten, Russopoulos! Hogy van tanár ur?

Első meglepetésemben alig tudtam válaszolni. Mire a fejedelemsasszony félig mosolyogva, de félig feddő hangon kérdezte:

— Nos, hát ön nem tanult meg magyarul, tanár ur?

Ebben a pillanatban értettem meg csak a magyar megszólítás czélzatát és bár akadozva, de magyarul válaszoltam a felséges asszony kérdésére. Azt is megkövetelte, hogy perczekig tartó társalgás által bizonyítsam be a magyar nyelvismeretemet.

És imé nekem, ki gyakrabban kérdeztem ki a királynét a görög nyelvből, vizsgát kellett tennem a magyarból. Annyi bizonyos, hogy én sokkal kevesebbet tudok magyarul, mint a királyné görögül.

Russopoulos Russos.
a királyné görög nyelvmestere.

POLITIKAI HIREK.

A katolikus autonómia. A katolikus autonómia kilenczes bizottsága Szapáry Gyula gróf elnöklése mellett ma délután a főrendiház tanácskozási termében ülést tartott. Ezen az ülésen Hoványi Gyula dr. előződnök az autonómia szervezésére és es hatáskörére vonatkozó javaslata előterjesztett és a tagok közt tanulmányozás céljából szétosztott. Tekintettel a hazánkat ért megrendítő csapásra, a bizottság a gyászszertartások befejeztéig ülést nem tart és a legközelebbi ülés összehívásának idejét a királyné temetése után Szapáry Gyula gróf elnök fogja meghatározni.

Az állampénztári kimutatás.

Ma tette közzé a pénzügyminiszter a magyar koronaához tartozó állami pénztáraknál a folyó év második negyedében előfordult bevételekről és kiadásokról szóló kimutatását.

E kimutatás szerint a jelzett időszakban a bevételek 117,614,475 forintot, a kiadások 113,474,324 forintot tettek ki. Összehasonlítva a folyó év második negyedét a múlt év második negyedével, azt találjuk, hogy a bevételek az idén 1,962,591 forinttal voltak nagyobbak, a kiadások pedig 1,625,253 forinttal voltak kisebbek és így a folyó év második negyedének mérlege 3,587,844 forinttal kedvezőbb, mint az 1897. év második negyede.

Ami különösen a bevételeket illeti, nagyobb bevételi többletek mutatkoznak jelesen a tiszta-szegedi kölesön évi járulékaiknak fedezésénél 1.13 millióval, a pénzverdénél 2.93 millióval, az állami előlegeknél 1.16 millióval, az átmeneti bevételeknél 0.85 millióval, a posta- és táviradónál 0.58 millióval. Ellenben visszaesés van az egyenes adóknál 0.71 millióval, ami annak tulajdonítandó, hogy az adóbehajtás a tavalyi rossz termés miatt szűnnetelt. A fogyasztási adók 0.74 millióval kevesebb bevételre vezetett vissza, hogy a mezőgazdasági szeszfordék tűzeme a tavalyi rossz termés miatt csökkent és hogy a petroleum-adó kevesebbet jövedelmezett a kivitel csökkenése miatt. Jelentékeny visszaesés van még az államvasutaknál 0.77 millió forinttal. Ezen adatok világosan mutatják, hogy a múlt évi rossz termés nyomokat hagyott az államháztartásban, mert a rendes bevételi források eredményei csekélyebbek és ha ennek dacára a negyedévi mérleg kedvezőbb, ez esetlegességeknek köszönhető. Mindazonáltal, tekintettel arra, hogy az év második felében tapasztalás szerint bőségesebben bugyognak az állam bevételi forrásai és számadásszerűleg különben is kedvezőbb a pénzügyi szituáció, bizton feltehető, hogy a mérleg az év hátralévő részében még inkább fog javulni.

A folyó év első felének mérlege, szemben a múlt év első felének mérlegével, következő:

Év negyed	Bevétel az előző évhez képest (+ vagy -)		Kiadás az előző évhez képest (+ vagy -)	
	millió	forint	millió	forint
1898 I.	114.13	+1.13	143.66	+9.40
1898 II.	117.61	+1.96	113.47	-1.62
	31.74	+3.09	257.13	+7.78

F szerint az idei esztendő első felének kezesi mérlege csak 4.69 millióval kedvezőlenebb, holott az első negyedben még 8.27 millióval volt kedvezőlenebb.

TÁVIRATOK.

A Dreyfus-ügy.

Páris, szeptember 12. A ma délután tartott minisztertanácsban Faure köztársasági elnök Zurlinden hadügyminiszter indítványára elrendelte du Paty de Clam alezredesnek a nem tényleges állományba való áthelyezését, a szolgálat alól való felmentését. Ez a fegyelmi eljárás annak a vizsgálatnak a következménye, amelyet a vezérkar du Paty de Clamnak az Esterházy-ügyben tanúsított magatartása ügyében ejtett meg. Sarrien igazságügyminiszter kijelentette, hogy

még időre van szüksége, hogy a hadügyminiszter által neki átadott iratok átvizsgálását befejezhesse. A minisztertanács legközelebbi ülését szombatra tűzte ki.

Piquard.

Páris, szeptember 12. A fenytető rendőrbíróság nem adott helyet Piquard-t ama kérelmének, hogy ideiglenesen szabadlábra helyezze.

A világbéke.

Kopenhága, szeptember 12. Egy külföldi lap azt a jelentést közli Kopenhágából, hogy Oroszország azt az óhaját fejezte ki, hogy a békeértekezletet Kopenhágában tartsák meg. Ezzel szemben a Ritzaus-ügynökség konstatálja, hogy a dán kormányhoz ez ügyben semmiféle közlés nem érkezett.

Lázadás a Karolinán.

San-Francisco, szeptember 12. Honolulu-ból postán érkezett jelentés szerint a Karolinán két vezérember fellázadt és megtámadott kétszáz spanyolt Ponapeban. Azt hiszik, hogy a spanyolokat mind lemészárolták.

HIREK.

Tisza Kálmán és a külön vámterület,

az angol királynő és egy csésze tea.

Az anekdotákat nem szokás helyreigazítani, mert ennek a válfajnak szabad nem igaznak is lenni. Nem is szólnék egy szót sem a „Pesti Hirlap” mai adomájáról személyes kérdésben, mert az embernek végre is jól esik, ha valahol kinyomtatják róla, hogy Tisza Kálmánt kitanítja a politikában. Magamért tehát nem reklamálok, nem esett rajtam semmi sérelem, hanem Tisza miatt kell helyreigazítanom a dolgot, elég felelősséget hord a vállán azok, akiket életében ő mondott, nem hogy azokért is vigye, amiket én mondtam.

Hát tényleg történt egy olyanforma beszélgetés köztünk a képviselőházi folyosón — de menyire megváltozott az szegény, míg a folyosóról elvándorolva, végre közlemény alakot öltött a szedők szekrényében. Már ebből a szempontból is érdekes szembeállítani a valót a költöttel.

A „Pesti Hirlap” így írja meg:

— (Tisza Kálmán és az önálló vámterület.) A szabadelvű pártkörben Tisza Kálmán fölemlítette, hogy a jövő hónap elején beszámoló beszédét tart Nagyváradon. Mikszáth Kálmán, aki, úgy látszik, nem ellensége az önálló vámterületnek, Tisza Kálmánhoz fordulva, így szólt:

— Tudjuk, kegyelmes uram, hogy nagyon szép és érdekes beszédet fogsz mondani, de jó volna, ha valami új dolgot is mondanál, például az önálló vámterületről. Meg kellene csinálni az önálló vámterületet, ha csak öt percre is. Hadd tudjuk legalább, hogy milyen lenne, ha volna.

A generális csak mosolygott s aztán így szólt: — Az angol királynőnek, mikor még csak hercegnő volt, nem volt szabad teát inni s a Times-t olvasni. Mikor aztán királynő lett, az volt az első dolga, hogy a komornyikjával teát és Times-t hozatott. Mohó kíváncsisággal megitta a teát s elolvasta a Times-t, de aztán sokáig nem kért egyikből se, mert megtudta, hogy van a teánál külön ital s a Times-nél érdekesebb olvasmány is. Ti is bizonyosan így jártatok az önálló vámterülettel, persze csak az esetben, ha éltek adnák.

Történt pedig a dolog így: Beszélgetés közben előhoztam, hogy a Bánffy közjogi felfogása teljesen logikus és kétséglevonhatatlan, hogy az önálló rendezkedés — nem jelenti okvetlenül az önálló vámterületet, hanem vagy az egyiket, vagy a másikat. Azonban ha a vámszövetség lesz meg Ausztriával, akkor mégis szeretném jobban kidomborodva látni, hogy ez tisztán a mi akaratunkból történt.

— Miféle kidomborodást értesz? — kérde Tisza.

— Hiszen, ha én azt tudnám. Találják meg a miniszterek. Az ő dolguk.

— De hiszen megvan a törvényben a hozzávaló jogunk s ezt eléggé hangsúlyozta Bánffy és más is.

— De én egyebet szeretnék — mondtam türelmetlenül — többet.

— Mi a fityenét? szolt a „generális” némi boszankodással.

— Olyas valamit, hogy legalább egy napig, vagy egy óráig eklatáns legyen, hogy a dolog a kezünkbe esett.

— Nem értelek.

— Hát persze. Nem bírom magam kifejezni, de érzem, hogy kellene valami. Inkább egy történetkében mondom el s mindjárt kiviláglik, kegyelmes uram, hogy mit gondolok.

— Halljuk no.

— Az angol királynőnek kisasszony korában szigorúan el volt tiltva a teatvás és a „Times” olvasása, mint két ártalmas szer. Mikor aztán a király meghalt s a lordkancellár ünnepélyesen jelentette neki, hogy innár a trónus ő reá szállt, a királykisasszony legelső tényleg, hogy a csengetyű-zsinórhoz futott. Szolgák raja rohant be a csengetésre: „Hozzanak egy csésze teát és a „Times”-t, kiáltá rájuk élénken. A tea és a „Times” ott termett. A királyné elmosolyodott és visszatolta: „Vigyétek el, nem nyulok hozzá, csak azt akartam tudni, hogy vajon igazán én uralkodom-e.” . . . Hát, kegyelmes uram, ezt a csésze teát és ezt a „Times”-t szeretném én látni előbb a Ház asztalán.

A „generális” haragosan pislogott, aztán, mint jó közlegény, egy háthaütéssel és egy jó tanácsal honorált meg:

— Ne törd a fejedet ilyen veszedelmes dolgokon. M. K.

Lapunk mai száma 16 oldal.

— **Rémhírek a miniszterelnökről.** Bécsi tudósítónk telefonozta ma este: Az egész városban az a hír van elterjedve, hogy báró Bánffy Dezső magyar miniszterelnök Budapestet agyonlőtte magát. Hogyan kerülhetett ez az örült hír forgalomba? Azt sem a bécsiek nem tudják, sem mi. A bécsi szerkesztőségeket természetesen ostromolták kérdésekkel, amelyekre azonban semmi biztos választ nem tudtak adni. Ugyancsak Budapestet történt volna — telefonozták Bécsből — hogy a miniszterelnök gyilkos merényletnek esett áldozatul. — Hát igaz, a miniszterelnök az utóbbi időben sok névtelen fenyegetőlevelet kapott, az ilyesmire azonban rá sem hederített. Magyarországon nincsenek politikai gyilkosok s a fenyegetéseket sem lehet komolyan venni. Nem történt semmi baja Bánffy bárónak s hogy a bécsieket, akik talán hisznek egy kicsit a két hír valamelyikében, teljesen meggyőzze életben létéről és derűs jó kedvéről, az este fölutazott Bécsbe. Csütörtökig ott is marad, hogy ő felségével a nemzeti gyászra vonatkozó tanácskozáson rész vegyen. Csütörtökön hazajön egy napra, aztár visszamegy Bécsbe, hogy jelen legyen a királyné temetésén.

— **Szilágyi Dezső Harkányban.** Pécsről táviratozza tudósítónk: Szilágyi Dezső, a képviselőház elnöke, ma délután Pécsre érkezett. Innét Harkányba megy, ahol holnap és holnapután elnököl a felsőbaranyai református egyházmegye közgyűlésén, mely a református lelkészek javadalmazása tárgyában is határozni fog.

— **Személyi hír.** Thoroczky Viktor báró, Hódmező-Vásárhely főispánja, Budapestre érkezett.

— **A jubileumi emlékérmek.** Az ő felsége ötvenéves uralkodói jubileuma alkalmából vért emlékérmeket már szétküldték a hadtestparancsnokságokhoz. Budapestre is érkezett a negyedik hadtestparancsnokságához több mint tizezer darab, melyből első sorban a tisztakat fogják kielégíteni. A szalagok még nem érkeztek meg. A jubileumi emlékérmek a hadiéreminél valamivel kisebb. Ő felsége domborművé képe igen sikerült és a többi emlékérménél művészebb kivitelű. Az érem másik oldalán koszoruba rajzolt évszám és a „Signum memoriae” felírás olvasható.

— **Horvát Boldizsár betegsége.** Horvát Boldizsár állapotában tartós a javulás. Az orvosok ismét reménykednek, hogy az agg államférfi fölgyógyul.

— **Uj egyetemi tanár.** A budapesti egyetem hittudományi karán az új iskolai évben kezdi meg előadásait Székely István dr., akit nemrég neveztek ki egyetemi tanárnak. Az új tanár eddig a nagyváradi papnevelőintézetben működött, amelynek előjárósága a minap bucsulakomát rendezett a távozó kartárs tiszteletére.

— **Az utolsó kitüntetés.** Eperjesen a grásznapok elmúltja után nagy ünnepség lesz abból az alkalomból, hogy a király báró Bornemissza Ádám országgyűlési képviselőt a vaskorona-renddel tüntette ki. Ez a kitüntetés az utolsó volt, amely Erzsébet királyné életében magyar embert ért. Nemcsak a kerület, hanem az egész szabadelvű párt is nagy örömmel fogadta a hírt s sietett üdvözölni a pártnak ezt a rokonszenves és kiváló tagját.

— **Tűz a nyugati pályaudvarban.** Nagy tűz volt ma éjfélkor a magyar államvasutak nyugati pályaudvarán. A Ferdinándhidon túl, a pályaudvar aréna-uti oldalán levő nagy petroleumraktár kigyulladt s az egész épület, a benne volt óriási petroleum-készlettel elégett. A raktár, amely körülbelül nyolczszáz négyszög méternyi területen állott, teljesen fenyőfából épült s minden valószínűség szerint a közvetlen közelében járó gőzmozdonyok kiröppent szikrájától gyulladt ki. A magasra felcsapódó láng és füst egészen pirosra festette a nyugati égboltot s a szokatlan látvány az éjjeli mulatókból, kávéházakból nagy publikumot vonzott ki a veszedelem színhelyére. A raktár az épülettel együtt a bihar-szilágyi olajipar részvénytársaságé s biztosítva volt. Hogy a kár mennyi lehet még nem tudják.

— **Erdőégés.** A szepesmegyei Szomolnok község határában levő kincstári erdő — mint levelezőnk jelenti — tegnap ismeretlen okból kigyulladt és nagy területen leégett. A tüzet egész éjjel nem sikerült eloltani. A kár több ezer forint és tulnyomó részben azokat a gazdákat sújtja, akik a kincstártól az erdő fatermését legutóbb megvették.

— **Hó a magas Tátrában.** A magas Tatra csucsain — mint lapunknak írják — 2-án és 3-án havazott. Most azonban az idő ott is enyhébbre fordult.

— **Két betörés a fővárosban.** Az éjjel ismeretlen tettesek Andretti Anzelm Mosonyi-utca 1. szám alatt levő sirkőraktárának irodahelyiségét feltörték. Bélyegeket és sirkő-feliratokhoz szükséges aranylemezeket vittek el. A Wertheim-szekrény felfeszítését is megpróbálták, de ez nem sikerült nekik. A rendőrség megindította a nyomozást. — A másik betörés a Grünblatt és Preisaeh czégnél Erzsébet-körút 56. szám alatt lévő ékszerüzletében történt. A tettesek az udvarról a pinczén át hatoltak be és a helyszínén egy darab villamos vasuti váltógigazító vasat és gyertyát hagytak. Az ellopt ékszerek mintegy 600 forintot érnek. Eddig semmi nyomuk.

— **Elkészült a halálra.** Öngyilkosságra kiszülőknél szokatlan nyugalommal dobta el magát az élete. Buzás-Besenyőn (Kis-Küküllőmegye) egy hetven éves öregasszony, Ilies Sándorné, aki tegnap hajnalkor felakasztotta magát és meghalt. Az öngyilkos, amielőtt tettét végrehajtotta, ünnepelő ruhájába öltözött, házat szépen kitakarította, ravaszt készített magának és a halotti ruhát is elkészítette. A virrasztó asszonyok számára két liter pálinkát készített az asztalra és még arra is volt gondja, hogy halála után legyen, amivel levágják: A ház elé ugyanis, közel ahhoz a fához, amelyre magát felakasztotta, élesre fent sarlót állított.

— **Képviselői beszámoló.** Bauer Antal, az ugodi kerület országgyűlési képviselője, 18-án tartja meg beszámoló-beszédét Ugodon.

— **Meggyilkolt pap.** Egy kis francia község. Avant-les-Marceilly papja vasárnap a szomszéd községbe, Faybe ment át, hogy ott misét olvasson, de nem tért többé vissza. Három napig keresték hasztalanul, szerdán végre sógora és néhány mezei munkás egy Fay-i bérlőnek, Herenissonnak kutjában ráakadt holttestére. A pap órája nyolcz óra tíz perczkor megállt. Hogy öngyilkos lett-e vagy

pedig gyilkosságnak esett áldozatul, arra nézve semmilyen adatot nem találtak. Elétéből nem ismernek semmi olyant, ami öngyilkosságra engedne következtetni és így valószínű, hogy a lelkeszt meggyilkolták.

— **Egy falragasz története.** A képviselőház tegnap határozta el, hogy a királyné temetése utáni három napig gyásza jeléül nem tart ülést. Ezért meglepte ma délelőtt a képviselőket, hogy az utcasarkokon és hirdetési oszlopokon mindenütt megjelent ez az ismeretes falragasz:

A képviselőház
hétfőn, szeptember 12 én délelőtt
10 órakor
ülést tart.

Vagy husz képviselő, ki még elég jókor olvasta el ezt a plakátot, el is ment a Házba, de ott semmit se tudtak az ülésről, vagy annak megtartásáról. Végre kitudódott a rejtélyes falragasz története. A Ház irodaigazgatója még szombaton, a katasztrófa bekövetkezése előtt rendelte meg a hétfőre kitűzve volt rendes ülést hirdető falragaszokat, de tegnap a nagy izgalomban elfelejtették megizenni, hogy ezeket a hirdetéseket nem kell kiragasztani. Mikor aztán ma reggel kitudódott a dolog, siettek a hirdetést leragasztani, de a leragasztás is rosszul történt, mert csak a „képviselőház” szóra ragasztottak egy papirdarabot, míg a dátum továbbra is olvasható volt, úgy, hogy sokakat megtévesztett.

— **Olaszország növekedik.** Olasz lapok írják: Marinelli olasz professzor, aki nemrégiben a Pó folyam deltájának vidékét megvizsgálta, kimutatta, hogy Olaszország területe egyre nagyobbodik. Hogy e nagy folyó torkolata mindinkább előrenyomul az Adriai tengerbe, az már régen ismeretes, de hogy a száraz föld növekedése oly jelentékeny legyen, azt még sem hitték. Marinelli összehasonlította az 1893-ban végzett mérések eredményét egy 1828-ban készült térkép adataival és ebből az összehasonlításból kitűnt, hogy az utolsó hetven év alatt a Pó torkolatvidékén az iszap lerakódása következtében a szárazföld 762 négyzetkilométerrel növekedett, úgy, hogy Olaszország szárazföldje ez idő alatt egy hatszázadrészzel lett nagyobb. A szárazföld növekedése természetesen tovább tart. Marinelli azt is megpróbálta kiszámítani, hogy mennyi idő alatt fogja a Pó az Adriai tenger északi csucsát teljesen kitölteni. A tudós tanár azt hiszi, hogy száz-százhusz évszázad múlva ez okvetlenül be fog következni.

— **Megégett gyermek.** A besztercze-naszód-megyei Beszterczen tegnap Beke György és felesége eltávoztak hazulról és öt éves fiacskájukat felügyelet nélkül, egyedül hagyták otthon. A kis fiu a kályhához ment, hol a tűzzel kezdett játszani, míg egy kipattanó szikrától a ruhája tüzet fogott s a szegény gyermek a szó szoros értelmében megsült. Még él, mikor szülei hazatértek, de két órai kínlás után meghalt.

— **Vonat-kisiklás.** Pilsenből táviratozzák nekünk: Mára virradó éjjel az Égerből Pilsenbe menő 82. számú tehervonat egy része elszakadt. Mies-Kládru állomás bejáratánál az elszakadt kocsik az előtte menő kocsikba ütköztek, aminek következtében három vagon kisiklott. Schachel vonatvezető, Feiferlik kezelő és Kuthau kalauz könnyedén megsérültek. Más balaset nem történt. Az összeütközés miatt az Égerből Bécsbe menő gyorsvonatnak körülbelül két óra hosszatt kellett a vonal helyreállítására várakoznia. A vizsgálatot megindították.

— **Rejtélyes holttest.** Mint Székely-Udvarhelyről írják, a szombatfalvi erdőben tegnap egy máz-feloszlásnak indult holttestre akadtak. A holttest felső része egy fán csüngött, alsó részére pedig a földön hevert. A holttestben Derzsi Sándor hatvan éves szombatfalvi gazdát ismerték fel, aki három hónap előtt nyomtalanul eltűnt. A szerencsétlen ember valószínűleg öngyilkosságot követett el. A vizsgálatot megindították.

— **Tűzek a vidéken.** Kis-Poruba lipitómegyei községben — mint lapunknak írják — 9-én nagy tűz pusztított. A romboló elem hatvan lakóházat, számos melléképületet és nagymennyiségű gabona- és takarmánykészletet elhamvasztott. A kár óriási

és a községbelieket annyival is inkább érzékenyen sújtja, mivel közülök csak két gazda volt biztosítva. A tűznek emberélet is esett áldozatul, Gabaj Szlankó Zsuzsanna, egy hatvanéves beteges és tehetetlen nő odaégett. Két gyermeknek nyoma veszett. A tűz egy pipázó ember gondallanságából eredt. — Iglón, mint lapunknak táviratozzák, — ma délben rövid idő óta másodsor tűz ütött ki. Négy ház a melléképületekkel együtt elhamvadt.

— **Öngyilkossági kísérlet.** Horváth András, egy fiatal pinczér, ma délben a nefelejts-utca 56. szám alatt levő vendéglőben mellbe lötte magát. Esméletlen állapotban vitték a Rókus-kórházba. Tettének okát nem tudják.

— **A virágáros leány.** Horváth Mari, egy tizenkét éves virágárosleány a múlt hónap 26-án eltűnt Botond-utcai lakásáról. Anyja kórházban ekszük és így nem sokat gondolhatóit vele. Attól fél, hogy rossz kezekbe került, mert szép, fejlett leány, magas termettel.

— **Polgár Sándor egyetemi gyak.** kötszerész-dusan felszerelt raktárában Budapest, Erzsébet-körút 50., a legkiválóbb minőségben kaphatók mindazok az orvosi, sebészi és betegápolási tárgyak, valamint testi egészségünk védelmére szolgáló óvszerek, melyeket a modern orvosi tudomány előír.

Napirend.

Naptár: Kedd, szeptember 13. Római katolikus: Amat pk. — Protestáns: Amat. — Görög-orosz: (szeptember 1.) Bvk. — Zsidó: Elul 26. — Napkél 5 óra 19 perczkor, nyugszik 5 óra 59 perczkor. — Hold két éjjel 2 óra 26 perczkor, nyugszik 4 óra 37 perczkor délután.

A földművelésügyi miniszter fogad d. u. 4 ó. A horvát miniszter fogad délelőtt 8—10 óráig. Az iparművészeti muzeum, nyitva d. e. 9—12-ig és 2—5-ig.

Iparművészeti társulat kiállítása nyitva d. e. 9—12-ig és 2—5-ig. Egyetemi könyvtár nyitva 9 órától 12 óráig és 2—5-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva 3—8 óráig. Muzeumi könyvtár nyitva 9—1 óráig. Kereskedelmi muzeum a városligeti iparcsernokban nyitva d. e. 9—12-ig és d. u. 3—6-ig.

Nemzeti muzeum: régiségtára, nyitva d. e. 9—1-ig. Többi tárai, köztük a néprajzi osztály is (csillag-utca 15. sz.) 50 krajczár belépődíj mellett lakinthetők meg.

Természettajzi gyűjtemények muzeuma nyitva 10—12-ig. (Muzeum-körút 4.)

A „Hódoló díszfelvonulás”, Eisenhut Ferenc óriási körképe Városliget, Andrassy-ut végén, látható reggel 9-től este 7 óráig. Belépő díj 50 kr. Gyermekjegy 30 krajczár.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

* **Operaház.** Az Operaházban 15-ére hirdetett megnyitást a királyné elhunytja miatt 18-ára, vasárnapra halasztották el. Megnyitó előadásul „Tannhauser“-t tűzték ki.

* **Nemzeti Színház.** Az országos gyász miatt a Nemzeti színházban szombattig, 17-éig bezárólag nem lesz előadás. Vasárnap, 18-án Shakespeare „Hamlet“-je kerül színre.

* **Ujházi a Népszínházban.** Ujházi Ede vendégszereplése a Népszínházban az országos gyász következtében némi késedelmet fog szenvedni, amennyiben e hétről a jövő hétre fog maradni. Ennél fogva a „Falurossza” előadása péntekről elmarad és helyette „A gyimesi vadvirág” kerül színre.

* **Novelli.** Tudjuk, hogy Ermete Novelli, a nagy olasz művész, októberben a Vigaszínházban fog vendégszerepleni. Novelli, miután legutóbb Párisban teljes diadalt aratott, egy hónapig pihent. Most Velencében újra játszik és a Goldoni-színházban esténként lelkesült közönség hallgatja.

* **A Habsburgok — betiltva.** A gráci rendőrségnél hóhortosabb aligha van az egész világon. Erkölcösebb Maritnál, a limonádé ízű német regényírónőnél és kiszámíthatatlanabb valamennyi asszonynál. Barrissont, a „kleine Wittwe“-t nem engedniénekelni, a szindarabokból kihuz olyan részleteket, melyek felső leányiskolák olvasókönyveiben sem zavarának senkit. Most azonban a derék gráciak még különb dolgot csináltak. Betiltották a „Habsburgok“-nak, Berger Alfréd báró darabjának az előadását. Vajjon mi aggaszthatta őket e darabban? Tény az, hogy ezt a művet előadták Bécsben — az uralkodói jubileum alkalmából!

TÖRVÉNYKEZÉS.

— **Az összeesküvők.** Kinos feltűnést keltett néhány hónappal ezelőtt az a hír, hogy három elvetemült ember királyunk ellen merényletet tervezett. Az összeesküvők terve azonban még idejekorán napfényre került s a törvényszék a büntető törvény 130. szakaszába ütköző felség-sértés elkövetésére létrejött szövetség büntette miatt vád alá helyezte Muzsik József, Hartmann Lajos és Kovács Gyula napszámosokat, Várkonyi István, a híres földosztó irányában azonban ez ügyben a további eljárást megszüntette. A három vádlott a törvényszéknek vád alá helyező végzése ellen a királyi táblához felebbezett, amely azonban helyben hagyta a törvényszék határozatát. Ebben azután a vádlottak megnyugodtak.

A törvényszék ma tüzte ki a szenzációs tárgyalás határidejét. A tárgyalás e hónap 29-én lesz a nagy esküdtzéki teremben, Zsitvay Leó büntetőtörvényszéki elnök vezetése alatt.

— **A gyámpénztár sikkasztója.** A szegárdi törvényszék most tárgyalta Pappert Ferencz gyámpénztári volt könyvelő bűnügyét. Pappert Tolna vármegye gyámpénztáránál az átmeneti összegek kezelője volt és az őrizetere bizott pénzeket megdezsmálta. A vádlott azt hozta fel védelmére, hogy nem állott kellő ellenőrzés alatt. A törvényszék három évi fegyházra ítélte. Pappert felebbezett.

— **Pénzhamisítás a fegyházban.** Németh (Márkus) József, egy rovott multu ember legutóbb a soproni fegyházban ült, hol szerit tudta ejteni, hogy ezüst forintosokat hamisítson. Ezért ma vonták felelősségre. A tárgyaláson, melyen Fekete Gyula dr. elnökölt, így mondta el Németh József a dolgot: Az őrtől kértem egy ezüstforintot. Mikor ez megvolt, kenyerbelet péppé gyurtam s bele nyomtam a forintos két oldalát. A fegyház-folyosón lisztes zsákok álltak, ezekről leszedtem a zsinokot, megolvasztottam s aztán a megolvadt ólmat beleöntöttem a kenyérbélből fabrikált mintába.

— És erre kész volt a forint? Kérdezte az elnök.

— Tízfént volt egy, de hitvány volt.

— Többet aztán nem is csinált?

— Ott a fegyházban nem, mert rajtaértek. A többit akkor készítettem, mikor tavaly kiszabadultam.

Emlő dta ezután, hogy a szabadulása után újra szoren söt próbált. Csinált 32 forintosot és 20 koronást. A hamis pénzt beváltás végett átadta a falujelű Sándor Józsefnek, aki ma együtt ült vele a vádlottak padján.

— Kítől tanulta ezt a mesterséget? vallatta tovább az elnök Németh Józsefet.

— Hát ott a fegyházban magamtól kistudó-roztam. (Derülttség.)

Sándor Józsefnek egy csecsemővel a karján jött a tárgyalásra a fegyházból, — ott szülte. Védekezése az, hogy nagyon szegények odahaza, négy gyermeke sir kenyérért, hát hallgatott a Németh József rábeszolására.

A bizonyítás végével, melynek során konstataituk, hogy elcsapták azt a fegyvert, ki Némethnek az ezüstforintot kölcsönözte volt „studórozásához”. Genthon királyi ügyész súlyos büntetést kért a fővádlottra. Némethet öt évi fegyházzaal sújtotta, Sándornak pedig félévi börtönre ítélte a törvényszék, de büntetését a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek tekintették és azért szabadlábra bocsátották.

SPORT.

— **Bécsi löversenyek.** Az osztrák jockey-klub a bécsi szeptemberi löversenyeket illetőleg a következőleg intézkedett: A 11-én elmaradt versenyek 13-án, a 13-ára kitűzött futamok 20-án kerülnek lefutásra. A többi versenyekre nézve új programot tűz ki a jockey-klub. Annai bizonyos, hogy az említett napokon kívül még két versenynap lesz: 22-én és 24-én. A jubileum-díj a 24-iki programban lesz.

— **Elmaradt löverseny.** Az urlovasok szövetezete elhatározta, hogy az alági szeptemberi meeting negyedik versenynapját, mely a gyász miatt vasárnap elmaradt, egyáltalában nem tartja meg.

NYILT-TÉR.

A legnagyobb gavallérok

is viselhetnek feltűnő olcsó árért kézen kapható uri ruhákat, ha szükségleteiket nálunk szerzik be. A mesterszabást cégünk előkelő hírneve biztosítja, a munka kivitelét pedig az üzlet képe elárulja. **Méretutáni megrendelésekre külön szövetraktárunk van, kizárólag tiszta gyapjús valóban gyönyörű mintájú kelmékből.**

Karácsonyi és Társa

férfi-szabók
IV. ker., Múzeum-körut 39.

Pannonia-szálloda

Budapesten, Kerepesi-ut 7.

Van szerencsém melyen tisztelt vendégeim, barátain és ismerőseimnek, továbbá a nagyérdemű közönségnek becses tiszteletére hozni, hogy folyó évi május hó 1-től a szállodában levő

étterem és kávéház

vezetését is saját kezelem alá vettem. A lefolyt idő alatt az összes helyiségeket átalakítottam s az újabb kor igényei szerint a legnagyobb kényelemnek is megfelelőleg rendeztem be. Imár lakóháznak, társas-ebédek, vacsorák és egyéb ünnepélyek megtartására nagyobb és kisebb teljesen elkülönített és a legújósabban berendezett helyiségek állanak rendelkezésre.

Valamint eddigelő főfőrekvásem oda irányult, hogy igen tisztelt vendégeimet minden tekintetben kielégítem, nyitva vábóra is mindent el fogok követni, hogy bármely kívánságuk tőlem illetőleg eleget tehessek.

Fentiükből kifolyólag hátkorodom helyiségeimet becs figyelmébe ajánlani s minél gyakoribb látogatást kérve, ruaradtam Budapestén, 1898. évi szeptember hóban,

kiváló tisztelőttem

Glück Frigyes,

a Pannonia-szálloda tulajdonosa.

NYILATKOZAT.

Nemrég kezünkbe került egy nyomtatott szerződés-tervezet, mely budapesti villamos világítási magánberendezések létesítésére vonatkozik és amelyben cégünk is a Nernst-féle izzólámpával kapcsolatosan megnevezve lett.

Tékinettel arra, hogy ezen szerződés-tervezetben, melyben bizonyos Balázs Sándor nevű ur, mint vállalkozó szerepel, alulírt czég neve is említve van, esetleges félreértések kikerülése végett kötelességünknek tartjuk kijelenteni, hogy a kérdéses nyomtatvány nem a mi cégünkötől indult ki, sőt, hogy annak tartalmáról tudomásunk sem volt, s hogy ennél fogva az ott említett transactióval sem közvetve, sem közvetlenül összeköttetésben nem állunk.

Budapestén, 1898. szeptember 5-én.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és gépgyár részvény-társulat
Gulden s. k. pp. Caerháty s. k.

NYILATKOZAT.

Kapcsolatban a fenti nyilatkozattal kijelentjük hogy a Balázs Sándor ur által tervezett ügyletekkel az azok esetleges kiviteléhez megkívántató áramszolgáltatás tekintetében semmi közösséget sem vallunk és Balázs Sándor urral semmiféle összeköttetésben nem állunk.

Kelt mint fent.

Magyar villamossági részv. társulat.
Matkocovits s. k. pp. Hajdu s. k.

(Ütánynyomás nem díjaztatik.)

KÖZGAZDASÁG.

Közgazdasági távirat.

New-York, szeptember 12. (C. T. B.)

	szept. 12.	szept. 10.
	cents	cents
Buza szeptemberre	68 ¹ / ₂	68
" májusra	66 ² / ₃	66 ¹ / ₂
" decemberre	67 ² / ₄	67 ² / ₈
Tengeri decemberre	34 ² / ₄	33

Chicago, szeptember 12. (C. T. B.)

	szept. 12.	szept. 10.
	cents	cents
Buza decemberre	61 ² / ₈	61
Tengeri decemberre	30	30 ² / ₈

Kőbányai sertésplacsz, szept. 12. Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felüli súlyban) — krajczárig. Közép (páronként 300—400 kilogramm súlyban) — krajczárig. Fiatal nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 55¹/₂—56 krrig. Közép (páronként 251—320 klgrig terjedő súlyban) 56¹/₂—57 kr. Könnyű (páronként 250 klgrig terjedő súlyban; 57—57¹/₂ kr. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 klgr. felüli súlyban 56—56¹/₂ krajczárig, közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) 56—56¹/₂ krajczárig. Könnyű (páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban) 55—56 krajczárig. Sertéslétszám: 1898. szept. 10. napján volt készlet 47612 darab, szept. 11-én felhajtott 922 drb, szeptember 11-én elszállított 1043 darab, szeptember 12-ére maradt készletben 47521 darab. A hízott sertés üzletirányzata lanya.

Budapesti juhvásár, szeptember 12. A mai vásárra felhajtottak: 1483 drb hizalt ürüt, 497 drb feljavított juhot, 15 darab kisorolt juhot, 50 darab iverő juhot, összesen 1955 darabot. Elkelt az egész állomány. Napi árak: hizalt ürü 19—22 frt páronként, 21—22 forint 100 kilonként, feljavított juh 16—18 forint páronként, 20—21 forint 100 kilonként, kisorolt kos 13—17 forint páronként, 18—21 forint 100 kilonként, kiverő juh 8—12 forint páronként, 16—18 forint 100 kilonként.

Bécsi vágómarhavásár, szeptember 12. A vágómarhavásárra felhajtottak: 4064 darab magyar, 356 darab galicziai, 134 darab bukovinai, 717 darab németországi, összesen tehát 5275 darab szarvasmarhát. Jügyszékek a következők: 100 kilogrammonként élősúlyban. Magyar hizóökor I. minőségű 36—38¹/₂ frt, II. minőségű 33—35 frt, III. minőségű 28—32 frt; galicziai hizóökor I. minőségű 38—40 frt, II. minőségű 35—37 frt, III. minőségű 29—34 frt; német hizóökor I. minőségű 39—41¹/₂ frt, II. minőségű 36—38 frt, III. minőségű 33—35 frt, legelő ökor 21—28 forint, bika és tehén 22—35 forint.

BUDAPESTI GABONATÖZSDE.

Budapest, szeptember 12. A gabonatózsde ma zárva volt.

Gabonaforgalom:

1898. szeptember 11.

	érkezett	elszállított
	m é t e r m á z s a	
buzából . . .	21940	408
rozsból . . .	1624	100
árpból . . .	9192	2701
zabból . . .	385	73
tengeriből . .	—	764

BUDAPESTI ÉRTÉKTÖZSDE.

Budapest, szeptember 12.

A mai magánforgalomban csendes volt az irányzat. Osztrák hitelrészvény 355.75—356.20—355.40, magyar hitelrészvény 391.50—392.—391.50, jelzálogbank 246.75—249.25—248.75, osztrák-magyar államvasut 351.75—351.30—357.50 forinton köttetett. Zárlatkor maradt osztrák hitelrészvény 355.50 forint.

TERMÉNY- ÉS ÁRUTÖZSDÉK.

Budapesti vásárosarnok.

Budapest, szept. 12. A vásári forgalom: **Husnál** a forgalom élénk, árak szilárdak. **Baromfi** élénk, árak szilárdak. **Halban** élénk, árak csökkentek. **Tej- és tejtermékek** élénk, árak szilárdak. **Tojás** élénk, árak szilárdak. **Zöldszégnél** élénk, **Gyümölcs** élénk, árak szilárdak. **Pászte** **rek**nél csendes. Időjárás: derült, meleg. A központi vásárosarnokban nagyban eladott élelmű cikkek hivatalos árjegyzése a következő: **Hus.** Marhahus hátulja I. 52—56 frt, II. 48—52 frt. Birkahus hátulja I. 42—46 frt, II. 40—42 frt. Borjú us hátulja I. 64—68 frt, II. 60—64 frt. Sertéshus elsőrendű 52—56 frt, vidéki 48—52 frt. (Mindem 100 kilonként.) Kolbász füstölt 60—80 kr (kilonként). Sertéshús hordóval 84.0—85.0 frt (100 kilonként). — **Baromfi (élő).** Tyúk 1 pár 0.90—1.20 frt. Csirke 1 pár 0.55—1.0 frt. Lud hizott kilonként 50—60 kr. — **Külömlétek.** Tojás 1 láda (1440 drb) 36.0—37.0 frt. Sárgarépa 100 kötes 1.00—1.00 frt. **Petrezselyem** 100 kötes 1.0—4.0 frt. **Lencse m.** 100 kiló 7—9 frt. **Bab** nagy 100 kilo 8—12 frt. **Paprika** I. 100 kiló 30—40 frt, II. 20—23 frt. **Vaj** I. rendű kilonként 0.70—0.75 frt. **Téa.** aj kilonként 0.90—1.10 frt. **Burgonya, rózsa,** 100 kiló 1.70—1.80 frt. **Halak.** **Harsa (élő)** 80.0—1.— frt 1 kiló. **Csuka (élő)** 0.90—1.— frt 1 kiló. **Ponty** dunai 0.40—0.50 frt.

Szész.

Budapest, szeptember 12. Irányzat változatlan. Kontingens nyersszesz Budapestén 18.75—19.— **Finomított szesz** nagyban 55.50—55.75. **Finomított szesz** kicsinyben 56.—56.25. **Élesztőszesz** nagyban 57.25—55.—, **Élesztő szesz** kicsiny-

ben 55.75—56.50, Nyersszesz adózva nagyban 51.50—51.75. Nyersszesz adózva kicsinyben 55.—55.25, Nyersszesz adózatlan (ekant.) 15.—15.25. Denaturált szesz nagyban 21.75—22.—, Denaturált szesz kicsinyben 22.25—22.50. Az árak 10.000 literfokonként hordó nélkül, az vasut Budapest, készpénzfizetés mellett értendők.

Prága, szept. 12. Adózott tripló-szesz nagyban azonnali szállításra 55.— forinton kelt. Adózatlan szesz 19.— forinton kelt el azonnali szállításra.

Trieszt, szept. 12. Kiviteli szesz tartályokban szállítva 90% hektoliterenként nagyban, 12.— 12.25 forint azonnali és 12.— forint szeptember-decemberi szállításra.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTÖZSÉK.

Bécs, szeptember 12. A gabona és értéktőzsde ma zárva volt.

Frankfurt, szeptember 12. (Zárlat.) 4 2/3%-os papír-járadék 85.95, 4 2/3%-os ezüst-járadék 85.80, 4%-os osztrák aranyjáradék 102.50, 4% magyar aranyjáradék 101.95, magyar koronajáradék 98.70, osztrák hitelintézeti részvény 301.25, osztrák-magyar bank 765.—, osztrák-magyar államvasut 298, déli vasut 67.13, bécsi váltóár 169.75, londoni váltóár 203.85, Párisi váltóár 807.—, bécsi Bankverein 225.—, Union-bank részvény 249.50, villamos részvény 136.00, alpesi bányarészvény 138.80, 3% magyar arany-kölcsön —. Az irányzat gyenge.

IDÓJÁRÁS.

A m. kir. országos meteorológiai intézet távirati jelentése 1898. szeptember 12-én reggel 7 órakor.

Table with columns: Állomások, Legnyomás mm. 700 +, A hőmérséklet az árnyék alatt Celsiusban, Csapadék mm., Állomások, Legnyomás mm. 700 +, A hőmérséklet az árnyék alatt Celsiusban, Csapadék mm.

Középeurópai légnyomás-maximum kisebb területre zsugorodott, Erdélyben és annak környékén. Az angol tenziónormán azonban egy új maximum feltevése konstansabb.

VIZÁLLÁS.

— Szeptember 12-én. —

Table with columns: Folyó, Vizmértés, Vizállás, Folyó, Vizmértés, Vizállás. Lists various rivers and their water levels.

kielt megjelölt: * = jelesvíz, + = útszálló, - = útszálló < = áradt, > = apadt, ? = kétséges. Megjegyzések: Csak a ...

BABEL.

Francia regény. (40)

Írta: Augustin Filon.

A cynismus ettől fogva már nem lepte meg és nem töltötte el iszonyattal Delaury Julient. Ebből a rövid beszélgetésből arra a meggyőződésre jutott, hogy sem Gillott Tamás sem Wemyss Kristóf épenséggel nem megbízható emberek s talán ez volt a legkevésbé rossz, mit róluk feltehetett.

Néhány hét elegendő volt arra, hogy Julien megismerkedjék East-End városrészszel, történeteivel, melyek annyira mások, mint a nyugati Londonéi, minden negyedének különös fizonomiájával, a kicsapongás és szenvedés tanyáival, a nyomorúság és aljasság örvényeivel. Meglátogatta a népes alvó-tanyákat, hol négy pennyéért adtak éjszakai szállást; a detektivekhez és egészségügyi biztosokhoz szegődve a nap és az éj minden szakában behatolt a garni-szállodákba; látta a „Workhouse St. George in the East” nyomorultjait, mint kinlódni a kenderkőz-fosztással, hogy reggelijüket megkereshessék; kikutatta Petticoat-lane boltjait, a legiszonyabb szibvásárok e színhelyeit, hol abból huztak hasznót, hogy olyan holmikot vásároltak össze, melyeknek látszólag már semmi értékük nem volt; beszélt a lakásadókkal, a vásári kereskedőkkel, az orgazdákcal, a leányokkal, a teherhordókkal, az utca-söpörőkkel, az újságárus rikkancsokkal és mind-azokkal, kik — mint mondani szokták — kézből a szájba élnek, vagyis az imént megkeresett pennyektől jövő perczen már felemészítik és léffentartásukat a véletlen kihasználására alapítják.

Nemsokára egy meetinget tartottak, melynek tárgya az egészségtelen lakásviszonyok megvitatása volt. Julien is elment, szót kért s meg is kapta. Mikor az emelvényre lépett s ott állt beszédre készen, a munkások összesugtak:

— Vajjon ki ez?

— Önök nem ismernek engem — kezdé Julien — de mi hamarosan fogunk egymással megismerkedni. Én tényekkel fogom támogatni azt a kérdést, mely önöket most foglalkoztatja és a tények mindig ekesszólók, ha igazak, bárki legyen is és bárholon jöjjön is az, ki őket felderíti. Nyolcz nap óta több mint kétszáz házat jártam be, melyek legtávolabbja sincsen öt percnyire innen. Nos, hát kijelentem, hogy e kétszáz ház egyikében sem tartják meg azokat a szabályokat, melyek a munkáslakásokra vonatkozólag a törvényhozás előírta rendeletben benfoglaltatnak. Láttam öttagu családokat apró padlásszobákba zsúfolva, melyek szélessége nyolcz láb se volt. Hol van az a harmincz köbméter levegő, melyet a törvény minden tizenkét éven túli egyén részére előír? Vízét csak öt-hat órán át kapnak e házak lakói. Amikor látni kívántam a viztartányokat, melyeket hasonló esetben szintén a törvény ír elő, sehohsem tudták azokat megmutatni. A törvény azt is elrendeli, hogy a falakat meszelni kell legalább is minden év április havában, öt éve, hogy e readeletnek meg nem feleltek. Nem tettek semmit sem azoknak a helyeknek desinfeziálására, melyekben ragály következtében haltak meg betegek. A vízhiány akkora, hogy a tízfókus láz kényelmesen köszönthet be, hiszen alaposan készítették elő neki az otthont.

„Shame! Shame!” („Szégyen! szégyen!”) kiáltások hangzottak minden oldalról. Julien végignézett a hallgatóságon és aztán hideg gunnyal, gyorsan, metsző hanglejtéssel, mely a veséig hatolt, folytatta:

— Várjanak! Ne siessenek haragjuk kifejezésével, mérsékeljék boszúságukat; lesz még elég okuk erre. Kérdeztem, hogy az egészségügyi biztos miért nem szünteti be ezeket a visszaéléseket és azt válaszolták nekem, hogy ő fivére a bérlőnek.

— Ah! Ah! összejajtszanak... a gazemberek!

— Azután a tulajdonos nevét tudakoltam és azt mondták, hogy Saint-Clairnak hívják. Kérem önöket, jegyezzék meg maguknak a nevet és himeztessék a zsebkendőjükbe, ha van!

— Igen! Igen!
— Saint-Clair, úgy mondták nekem, a népéből való, de a népet, melyből származott, elárulta.

A terem háttéréből egy kiáltás hangzik:
— Mindannyian alávalók!

— Önnek igaza van, alávalók! És ha ősmerni akarja e férfi vagyonának eredetét, hát akkor vizsgálja meg könyveit azoknak a társulatoknak, melyeknél viharroncsolta hajóit biztosította, tudakozódjék azoknál a közvetítőknél, akik drága pénzért árulják West-Endben azokat a portékákat, melyeket önök itt, büzhödt és tagyos odukban készítenek könyördijért. Mindenütt, hol tengődő iparágakat támogatni, ahol jogosulatlan nyereségeket elzsebelni, hol egy proletárt kihasználni és kiéheztetni lehet: ezt az embert ott fogják találni.

— Gyalázat Saint-Clairre!
— Igen gyalázat, de ez nem elég.

— Fel kell akasztani!

— Talán, igen. De addig is le kell rombolni ezeket a rettenetes házakat, melyeknek minden részlete, minden köve, minden zuga törvénytelen. Oh, a hatalom sohasem késik, hogy a törvényeket a munkásokkal szemben alkalmazza; ideje már, hogy végre megtanulják mint kell a munkást is részesíteni a törvény védelmében!

Zugó tapsvihár töltötte meg a termet.

— Tudják-e — folytatta Julien — mit mondanak önökről egymás között, amikor dus lakomáik után dohányzóikkal vastag havanna szivarral a szájukban és egy palack portói bor mellett társalognak?

— Ha legalább nekünk is juttatnának belőle!

(Kaczagás.)

— Nem fognak adni belőle soha semmit, mert soh'sincs elégük!... Tudják-e mit mondanak? Gyáván panaszkodnak és egyidejűleg sajnálják és leszólják a munkást. „Milyen kár, hogy a munkás ott hagyja a tüzhelyét, hogy a korcsmába menjen! Milyen kár, hogy a leányok tizenégy éves korukban ott hagyják a családi tüzhelyet, anyjuk felügyeletét! A munkás iszákos, a munkás el van veszve: a „public house” a börtön előszobája... Ami a lányokat illeti — mondják ezek az urak — nem a mi hibánk, hogy felkínálják magukat nekünk! Mi szeretőnké tesszük őket, nehogy éhen haljanak... És aztán újból: „Minden baj onnan ered, hogy az alsó néposztály nem tud a házi tüzhely mellett maradni...” De ha látnák ezt a tüzhelyet, amelyhez önöket láncozni akarják? Hogyan merészelnék csak beszélni is a szolgásg és tüzhelyéről, melynek odvaiban kemencze sincs, tiszta levegő sincs és ahol a nagyszámu család a ragályt, a betegséget szívja be? Mért maradna a munkás négy fala között, ha csak azért nem, hogy a férgek egyék meg?... És leánya, amint a morál parancsolja, nemde? a lehető legtovább maradjon otthon és aludjék konyhájában ötödmagával apja és fivére között, kik talán mind a ketten részegek!... Ha azt akarjátok, hogy a munkás szépen otthon maradjon, akkor az Isten szerelmére tegyék róla, hogy otthona ne legyen disznóól! Ne feledjétek, hogy a munkás irigyi a millbanki vagy a dartmoori gályarabot, kinek zárkája egészségesebb s kinek butorzata tizszer annyit ér, mint az övé. Ne feledjétek el, hogy a munkásnak, ha tiszta fehérneműt akar, ha rendes ágyban akar aludni, ha emberi táplálékra, tiszta vízre és jó husra vágyik, egy gaztellet, egy betöréssel lopást kell elkövetnie s öt évi gályarabságra ítélik, ahol e vágyai teljesülnek! Mert ma, és igazság az, amit mondok önöknek, a munkás csak ezen az uton juthat tüzhelyhez!...

A tömeg tombolt, tapsolt. Elragadta a gyönyör, melyet mindenkor érez, amikor föláll valaki köréből és közös gondolatát váratlan erővel fejti ki.

— Jól beszélt ez az ember!... Jól támadta meg őket!

(Folytatás következik.)

SHINHAZAK.

Budapest, kedd, 1898. szeptember 13-án.

NEMZETI SZINHÁZ.

Zárva.

NÉPSZINHÁZ.

Holtomiglan.

Eredeti színmű dalokkal 4 felvonásban. Irta: Ruttai György. Személyek:

- Endel Juliska, Zsuzsanna, Hapuzsai, Molnár, Halász, Háló Endre, Varga Tamás, Irma, Garas János, Vlag Benedek, Gálgyeszer, Lantosai, Józsi

Kezdete 7 óra or.

VÁROSLIGETISZINKÖR

Igazgató Feld Zeigmond.

Háromláb kapitány.

Eredeti előzet 3 felvonásban. Irta: Kövesi Albert és Faragó Jenő.

Kezdete 7 óra or.

BUDAI SZINKÖR

Rocamboie, a párisi csavargó.

Népies színmű 5 felvonásban. Második felvonás. Kezdete 7 óra or.

VIGSZINHÁZ.

752. szám. 753. szám.

A Prony-utcai ur.

Budapest 3. kerületében. Irta: Maxime Boucharon és Adolphe Tavernier. Fordította dr. Inca Henrik.

Személyek:

- Bazant Andre, Duguet Hector, Nathalie, Coustave de, Martine, Jeanne, Trumeres, Pamaris, Lucette, Anatole, Törvényeszt elnöke, Jacotin, Boniface, házimester

MAGYAR SZINHÁZ.

Aranylakodalmom. 1848-1898.

Látványos alkalmi játék. nyolc éjszaka, dalokkal és táncokkal. Irta: Bóthy László és Rákosi Viktor. Zenejét összeállította: Fekete J.

Személyek:

- Koltay Jenő, Katalin, Bela, Rák, Nyárády, Honka, Vidács János, Emerenzia, Bem labornok, Petőfi, szízes, Mikulák Jenő, Kruszabasi, Tancos, A kormányzó, Kurucz feltaláló, Pista, völgyény, Horiska, Nikolajevics Iván, szergelvény

Kezdete 7 és fél óra or.

Szinháziműsorok.

Table with 8 columns: Nemzeti Színház, M. Kir. Operaház, Vig Színház, Népszínház, Magyar Színház, Budai Szinkör, Kislendy Színház. Rows include Szerda, Csütörtök, Péntek, Szombat, Vasárnap.

FOGAK. 2 forinttól, anélkül, hogy a gyökereket el kellene távolítani... Fogorvos dr. NEUFELD, Budapest, Kossuth Lajos-u. 4. Dreher-palota.

Idős és fiatal embereknek ajánlatos tanulságul dr. Müller egészség. tanácsos új bővített kiadásban megjelent műve a megzavart ideg- és nemi szervezetről... A legjobb hangszereket és hurokat REMÉNYI MINÁLY a m. k. zeneakadémia szállítójánál lehet beszerezni.

950. sor. BON 028. szám Polgár Sándor egyet. gyakorló köztisztviselő Budapest, Erzsébet-körút 50. sz. köteles ezen utalvány beklüldése mellett minden megrendelőnek 15%, azaz tizenöt százalékos árkedvezményt adni, az eredeti F. Berguerand fiú.

MIKSZÁTH KÁLMÁN Kathánghy-Naptárát 1899-re ajánljuk a hirdető közönség figyelmébe.

Fontos önvédelemre. Bulldog-Memória 6 lövés revolver csak 4 frt. Börténre, szíjjal és tölténnyel 6 frt. Vadászfegyverek nagy választékban.

Kindennemű ócska ajtó k ablakok méret után, teljesen befelezésre elkészítve, olcsón kaphatók. Temesváry Gézáni Budapest, Újvásár-tér 4.

SOMOGYI MÓR tanár, államilag képesített okl. zenetanár, zongoraművész igazgatása alatt álló magán ZENE-CONSERVATORIUMAI. IV., Károly-körút 2., I. em. (Kossuth Lajos-utca sarok). VII. ker., Erzsébet-körút 44., I. emelet. Ének, Zongora, Hegedű, Gordonka, Fuvola, Czimbalom, Szaválás, Francia nyelv, Zeneszerzés, Irodalom-történet, Festészet, Zene-történet.

A Kőbányai Király-Sörfőző dr. Korányi és dr. Kóty egyetemi tanár urak által gyógycélokra ajánlott „Malátasöre“ idegbajokban, vérszegénység, emésztési zavaroknál, gyengeség, stb. kiváló sikerrel használható. Legkellemebb üdítő-ital. Megrendelhető a gyári irodában Kőbányán, vagy a városi irodánkban VII., Kertész-utca 40.

Iskolakönyvek és egyéb műveket legmagasabb áron vásárol 1897. Rozsnyai Károly Budapest, Múzeum-körút 15.

Királyné arczképét rendkívül finom réznyomása kiválóan erős kartonra nyomtatva (képnagys. 12x18 cm., papírnagys. 17x26 cm.) ötven krajczár beküldése ellen ajánlva megküldi Athenaeum könyv-kiadóhivatala Budapest, Ferenciek-tere 3. sz.

Iskolás gyermekek részére szükséges fehérművek legnagyobb választékban és legutányosabban Kanitz Ferencz és Tsa szépeességi vázaronaktárában Kossuth Lajos-utca 11. sz. a kaphatók.

Csak fiatal embereket érdekkelhet tudni, hogy a párisi dr. Boiton Injektio Oriental már néhány napi használata után elmulasztja még a legidősebb és legelhanyagotabb bajokat is... Főraktár: Zoltán Béla gyógyszerárban Budapest V., Széchenyi-tér és Nagyterez-utca sarkán, hetente 1 frt-ért kapható.

10 forinttal 1/8-ad MILLIÓ koronát lehet nyerni a m. kir. szab. osztálysorsjáték e hó 14-től október 13-ig tartandó VI. és főbuzásánál, mely alkalommal 30 ezer nyeremény 9 millió 550.000 korona készpénz sorsoltatik ki. Kapható BEIFELD JÓZSEF Helyettesítő bank- és váltó-üzletében Budapest, Károly-körút 1. szám az ország postacsalávján való előzetes beklüldés vagy utánvetél mellett.

AZ ORSZÁGOS HIRLAP APRÓ HIRDETÉSEI

Minden szó 2 krajczár.

Vastagabb betűkből szedve 4 krajczár.

Ha a hirdető ezimét is közli a hirdetésben, vagy a választ poste restante kéri, akkor minden közlés után még 30 krajczár kincstári bélyegilleték is fizetendő. — Csakiszeru az apróhirdetést postautalványon beküldeni, s a szöveget az utalvány szelvényére írni; esetleg közönséges levélben könnyen kiszámíthatja az apróhirdetés árát. Előre fizetendő készpénzben, levélbélyegekből vagy postautalványon.

Kiadóhivatal:

VIII. kerület, József-körút 65. szám.

Előre fizetendő készpénzben, levélbélyegekből vagy postautalványon.

APRÓ HIRDETÉSEK ÉS ELŐFIZETÉSEK

ORSZÁGOS HIRLAP

részére felvételnek kiadóhivatalunkon kívül (VIII. ker. József-körút 65.) a következő üzletokban:

- I. ker., Járnok-utca 22. **Dr. Balasovits György** nagytűzde.
- II. „ Fő-utca 7. sz. alatt **Eisenthalm Vilmos** fűszerkereskedése.
- IV. „ Kecskeméti-utca 14. sz. **Szántó Mór** dohánytűzde.
- IV. „ Harisch-bazár **Dévai József** dohánytűzde.
- IV. „ Petőfi-tér 3. szám **Nemetsch A. J.** dohánytűzde és újságárda.
- V. „ Nagykörönd-utca 20. sz. **Löwinger Gyula** fűszerkereskedése.
- V. „ Dorottya-utca 13. sz. **Well Vilmos** dohánytűzde.
- V. „ Váci-körút 6. szám **Korönd Janka** dohánytűzde.
- V. „ Lipót-körút 22. szám **Wollák Zsigmond** dohánytűzde.
- VI. „ Jerezs-körút 54. szám **Breuer Károly** dohánytűzde.
- VI. „ Andrássy-ut 48. szám **Rohanczy Ilona** dohánytűzde.
- VII. „ Erzsébet-körút 50. szám **Feljár Béza** dohánytűzde.
- VII. „ Erzsébet-körút 7. szám **Freud J.** dohánytűzde.
- VIII. ker., a Nemzeti színház bérh. **Sopronyi V.** dohánytűzde.

s ugyane helyeken mindennemű felvilágosítások készségesen megadatnak.

LEVELEZÉS.

Magdaléna, sürgős levele van, kéretik mielőbb átvenni. 6172-1

Jóéai. Vasárnap délután a szokott helyen várom. Albert nem jött meg. Ervin. 6178-1

... cs G... a Sopron. Meg vagyok lepve, hogy mult heti hirdetésimre, mindaddig nem választott, talán csak nem beteg? Szíveskedjék azonnal írni, mivel hallgatása igen nyugtalanít; s kísérje e lapot továbbra is figyelemmel, lehetőleg naponta értesítést küldök e helyen. Idvőzti számtalanszor jóakarója. T. G. 6190-1

HÁZASSÁG.

Hölgyeim. Én egy 34 éves, keresztény vallású iparos vagyok, házasság céljából egy csinos 20-25 év körüli leánnyal vagyok ismeretséget kötni, hozomány nem feltétel. Levelek „iparos” jelleg alatt kéretnek e laphoz. 6180-2

Nősülni szeretnék, kellő ismeretség hiányán ez uton kívánok egy jó esakádbeli izr. vall. szép leánnyal ismeretséget kötni, kinek 8-10.000 frt készpénzhozománya van. Komoly ajánlatok „ismeretlen 29” alatt e laphoz czimzendők. Diskréció biztosítva. 6154-2

ALLÁST KERES.

Egy intelligens nő óhajtaná gazdasszonyi állást. Minden ágat a gazdaságban ért, vagy nagyobb gyerekek mellett. Bővebb tudósítást a kiadóhivatalban „Tantalus” név alatt. 6192-3

Ökleveles óvónő, kinek jó gyakorlata van és ki-kalmazást keres mint felügyelő, vagy tündő bizonyítványokkal rendelkezik. Órák adására, esetleg felnapra ajánlkozik gyermekek mellé, elemi osztályokra is előkészít. Czim a kiadóhivatalban. 6118-3

Megbízható 30 éves, izr. vallású, nős ember alkalmazást keres mint felügyelő, vagy raktárnok. Szíves megkereséseket e laphoz kér „Hüség és szorgalmas” jelleg alatt. 6056-3

Az irodai munkálatokban jártas kisasszony, ki a magyar és német nyelvet bírja és szép írása van, állást keres. Czim a kiadóhivatalban. 6108-3

ALLÁST KAPHAT.

Felolvasónőnek kerestetik fiatal, rokonszenves szép szöke hölgy, magas fizetéssel. Czim a kiadóhivatalban. 1991-4

OKTATÁS.

Czimbalom-tanítónő ajánlkozik, tanít a legkifőbb tanmód szerint (óránként 50 kr.). Ugyanott egy remekhangú, pedálos Horváth-féle czimbalom is eladó 60 forintért. Czim a kiadóhivatalban. 5694-5

Zongora-órákat szerény díjazás mellett ad házban, vagy házon kívüli gyakorlattal zongora tanítónő. Czime megtudható a kiadóhivatalban. 6074-5

Német és francia nyelv oktatására elvállalok néhány tanuló szerény díjazás mellett. Levélbeli megkeresések „Német-francia oktató” alatt továbbítt a kiadóhivatal. 6034-5

BIRTOK VÉTEL ÉS ELADÁS.

Kispesten a Zrínyi-utca 85. szám alatt levő 3 utcai szoba és 3 konyhából álló 150 négyszögöl nagyságu lakóház gyümölcsös kerttel, szabad kézből eladó. 2007-6

HÁZ- ÉS TELEK-ELADÁS.

A Ságymányoson, valamint Angyalföldön Szent László-uton és Petneházy-utczában, néhány telek jutányos árban eladó. Czim a kiadóhivatalban. 5402-7

Rákospalotán a Széchenyi-telep, illetőleg a körvasut közvetlen közelében egy 12000 négyszögöl nagyságu ölenként 3-25, telek jutányos árban eladó. 5256-7

ELADÁS.

Butorvevőknek, mielőbb szükségletüket beszerzik és Lengyel butorraktárát, Belváros Kecskeméti-utca 6. hol mindennemű butorok egyszerű és díszes kivitelben találhatók raktár miatt bámulatos olcsó áron eladotnak. 6391-8

VÉTEL.

Magyar Compass 1873-1883-iki évfolyamaimegvételre kerestetnek. Ajánlatok az év megjelölésével a kiadóhivatalba. 6046-9

KIADÓ SZOBÁK.

Teljes ellátást kaphat két fiatal ember a jövő tanévre egy tisztességes izr. családnál, közel az Erzsébet-körút és a Bercsényi-utcahoz, Czim a kiadóhivatalban. 5914-10

Első emeleti utcai szoba, csinos butorzattal, külön bejárattal kiadó. Czim a kiadóhivatalban. 5970-10

A Kerepesi-uton egy kényelmes 2-ablakos utcai szoba kiadó, teljes ellátással együtt havi 45 forintért. Czim a kiadóhivatalban. 6144-10

Igen szépen butorozott szoba teljes ellátással kiadó. Czim a kiadóhivatalban megtudható. 6144-10

SZOBA KERESTETIK.

Lépcsőházba nyíló szobát keres egy fiatal ember a József körúton az „Országos Hirlap” közelében havi 18-20 forintért. Ajánlatok B. C. jegy alatt a kiadóhivatalba küldendők. 6188-12

Elegánsul butorozott nagy utcai szobát keresek a IV., V., VI. kerületben, nem nagyon távol a Nádor-utczától, I. vagy II. emeleten, esetleg előszoba és fürdőszoba használattal. Ajánlatokat az ár megjelölésével a kiadóba kérek „Jó lakó” alatt. 6913-12

KIADÓ LAKÁSOK.

Két külön bejáratu szobából és konyha stb. álló lakás az V. kerületben Vadász-utczában azonnal kiadó Ugyanott egy műhelynek, vagy raktárnak alkalmas, az utczára nyíló nagy pince is kiadó. Czim a kiadóhivatalban. 6164-13

Kiadó lakás a Nagymező-utczában, mely áll 2 utcai szoba, egy udvari szoba, előszoba, stb. Évbér 500 frt. Czim a kiadóhivatalban. 6002-13

A Garai-utczában 2 utcai szoba, előszoba konyha, speiz stb.-ből álló lakás sürgős elutazás miatt rendkívül olcsó áron kiadó. Czim a kiadóhivatalban. 5236-13

A Futó-utczában egy első emeleti utcai szoba konyhával stb. 2 hónapra 20 frt szeptember 1-ére kiadó. Czim a kiadóhivatalban. 5904-13

KIADÓ BOLTHELYISÉGEK.

Irodának, műhelynek, divatszalonnak, vevőhelynek, egyfőtli helyiségnek, vivőteremnek, magániskolának vagy nagy lakásnak alkalmas nagy helyiség 1-ső emeleten azonnal kiadó. Czim a kiadóhivatalban. 3662-17

KÜLÖNFÉLE.

Köhögésnél, rekedtségnél vegyen 30 kr-ért Réthy-féle Pemotefü-czukorkát. 1537-18

Egy igen ügyes női ruhavarrónő ajánlkozik házakhoz napi 1.50 kr-ért. Czim a kiadóhivatalban. 2005-18

Az őszi idény
 újdoncságai,
 a legdivatosabb francia és angol
 női kelmék
 legjobban és legolcsóbban
 vásárolhatók
Pongor József
 női divatruházában
 (ezalott MERZA és PONGOR)
 Budapest, IV., Kristóf-tér 2. sz.
 Minták ingyen és bérmentve.

Nagy bolt-helyiség
 a József-körút leg-
 élénkebb helyén f. é.
 november hó 1-ére
 kiadó.
 Czim a kiadóhivatalban

Makulatura-
 papir
 olcsón kapható
 Bővebbet a kiadóhivatalban.

Nekünk bemutatott szim alan megbízható hiteles közönlőirat folytán ezen negyed század óta fennálló rendelő-intézet a legmegelőgben ajánlható.

TITKOS BETEGSÉGEKET,
 húgycsőfolyásokat és sebket, az ünfertőzés utóhatásait, az elgyengült férfierő, magömlések, a bujakör utókövetkezményeit, nőknél fehérfolyást, bársonnyiro idültet is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magtalanság egyik főokozója és bürbetegségeket gyógyít új gyógyszerrel, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan.

Dr. GARAI ANTAL
 orvos, sebész-, szemész- és szülész-tudor v. cs. kir. oszt.-főorvos
 Budapest, Belváros, IV. ker., Kigyó-utca 1. szám.
 II. emelet. Bejárat a lépcsőnél.
 Rendel naponta délelőtt 10 órától egész délután 4 óráig, este 7 órától 8 óráig.
 Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszoltatik és gyógy-szerekről is gondoskodva lesz.

Nőknek külön vöröterem.
 Ugyanott megjelent és a szerzőnél: Dr. GARAI ANTAL-nál megrendelhető.

NÉPSZERŰ UTMUTATÓ.
 Már a 12-ik kiadásban megjelent) a némi betegségek és ezek sziszteru gyógykezeléséhez ezimű könyv, volt ára 2 frt 50 kr., most csak 80 kr. A könyv jól becsomagolva lesz elküldve, 1 frt be-küldése mellett bérmentve, vagy 90 kr utánvet mellett.
 A könyv tartalma: I. Az ivarszervek leírása. II. A némi élet ébredése. III. Az ünfertőzötés s az üjeli magömlések IV. Húgycső-tubák (trippert) és húgycsőszűkületek. V. A bujakör (siphilis). VI. A fehérfolyás. VII. Elgyengült férfierő. VIII. Női magtalanság. IX. Az ivarszervek megbetegedéseinek főtünyezője a prostitúció.

Hirdetések felvételnek lapunk kiadóhivatalában VIII., József-körút 65.